

LÉVAY JÓZSEF UTOLSÓ VERSEI

1909—1918

A KISFALUDY-TÁRSASÁG MEGBIZÁSÁBÓL
SAJTÓ ALÁ RENDEZTÉ

VOINOVICH GÉZA

KIADJA A KISFALUDY-TÁRSASÁG

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA

1925

A Kisfaludy-Társaság könyvtára.

A **Kisfaludy-Társaság könyvtára** évek hosszú sora óta választékos gyűjteménye a hazai szépirodalom színjavának s a világirodalom kimagasló termékeinek, gondos, az eredeti szellemet lehetőleg híven visszatükröző ordításokban. Célja a *közízlés fejlesztése, a nemzeti szellem ápolása, a magyar nyelv művelése* s az olvasó közönségnek *nemesebb értelemben szórakoztatása.*

Aki könyvtárát céltudatosan, megválasztással akarja berendezni vagy kiegészíteni, aki könyves szekrényét nem csupán szobabútornak tekinti, hanem belső becsét is mérlegeli, az nem nélkülözheti abban a **Kisfaludy-Társaság könyvtárát**, melynek becsé iránt már az a körülmény nyújt biztosítékot, hogy nem üzleti érdek hozta létre, hanem a *Kisfaludy-Társaság* ama törekvése, hogy díszes kiállításban, olcsó áron nyújtsa a közönségnek a hazai és külföldi irodalom jobb termékeit. Aki szórakoztató olvasmányában a szépet, a jót keresi, bizonyára elsősorban a **Kisfaludy-Társaság könyvtárából** fogja kielégíthetni igényeit.

A kapható kötetek jegyzéke a következő:

Aeschylus Oresteíája. Fordította Csengeri János. Második javított kiadás.

Anthologia a XIX. század francia lírájából. Két kötet.

FRANKLIN-TÁRSULAT

LÉVAY JÓZSEF

UTOLSÓ VERSEI

1909—1918

A KISFALUDY-TÁRSASÁG MEGBIZÁSÁBÓL
SAJTÓ ALÁ RENDEZTE

VOINOVICH GÉZA

KIADJA A KISFALUDY-TÁRSASÁG

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IROD, INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA

1925

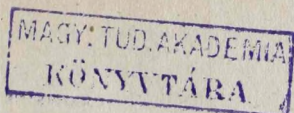
256533

MAGY. TUD. AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

M. T. AKAD. KÖNYVTÁRA
I. sz. Növedéknapló
1926. 440. sz.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

LÉVAY JÓZSEF.

1825—1918.

Ritka tünemény a világirodalomban az oly hosszú költői pálya, minő Lé vayé, már az évek számát tekintve is, még inkább lankadatlan költői ereje, folytonos fejlődés dolgában. Verseinek dús hajtású bokra három költői korszakon át állott virágjában : első bimbói Petőfi verseivel egy nap sugarán fakadtak, dúsán virágzott Arany útja mentén, majd az ő bezárult sírja mellett még közel félszázadon keresztül.

Lévay első költeményei 1846-ból, huszonegy éves korából valók, mikor az utolsókat írta, már kilencvenedik évét is meghaladta. Hetven évnél hosszabb időre terjedő költői pálya az övé. Költői munkássága — leszámítva öt Shakespeare-fordítását s egész kötetet kitevő pompás Burnsét — négy kötetben látott napvilágot. Első gyűjteményök 1881-ben jelent meg, két kötetben ; ezt 1897-ben követték *Ujabb költeményei*, 1909-ben pedig *A Múza búcsúja*. A Múza azonban nem búcsúzott el tőle végkép, még ez után sugta

fülébe *utolsó verseit*. S költői ereje nem apadt, csak mélyült, nemcsak nem csüggedt, hanem folytonos emelkedést mutat s éppen késői termése a legzamatosabb. Költészete őszire ért meg, mint a nemes gyümölcsök, s más lombok hullásának idején ragyog arany- s biborvörös színben, mint a szőlőtörke és gerezd, melyet Lévay sűrűn emleget.

Munkássága jórészt költészetünk fénykorának idejére esik s annak hagyományait tartotta fenn később is. Úgyszólván született tagja Petőfi és Arany körének, melynek irányához már legelső fölléptével csatlakozott; ide vezette már az eredet, mert bár nemes, de földművelő családból származott. Fiatalkori verseinek lüktető ritmusán, eleven mozgalmán saját ifjúsága mellett a Petőfié érzik. Az ő hatása csillan meg gyűjteményében néhány kisebb versen (*Pipa-gyűjtő csárda, Szeress engem, Születésem napja*) s 1848—49-ből való hazafias dalain, melyeket utolsó kötetének függelékében közölt, így az *Uj élet* címűn:

Takarodik tőlünk a tél óriása,
Kergeti a tavasz tüzes pillantása . . .

Utóbb a versszakok bonyolultabb szövésében, a ritmus lágyabb lejtésével, zenei melódiáival Arany Jánoshoz hajlik, kivel higgadt szemlélődése, gyöngéd érzelme s érzékenysége révén is rokon. Ritmusa néhol egészen Aranyé (például

Az *időprófeta* című versben, mely hangjával *A vén gulyás*-a emlékeztet), egy-egy vonást is néhol mintha Arany „szellemujja vonna”, hogy az olvasó szinte arra eszmél: «Itt, ez itt övé!» Így a *Szobám* című szép költemény némely sorában:

Ébredő emlékek, sok eltűnt alak
Titkos lebbenését sugják a falak . . .

Mindez kedélyének és tehetségének rokon vilanata, nem utánzás. Tehetségével épp úgy beérte, mint sorsával. Költőbarátai közül Tompával állott legbizalmasabb lábbon, vele érintkezett legsűrűbben s neki alig látszik hatása Lévayn; a *Babyloni vizek* allegoriája mellett legföllebb néhány elterjedt s valóban azzá vált népdalán, melyek közül a legsikerültebbek így kezdődnek: Ha meghalok, szellő legyen belőlem, — Fehér galamb száll a levegőbe, — Száraz ágon vadgerlice turbékol; — most már csupa a nép ajkáról ismerős dalok. E hatásokkal is úgy áll nála a dolog, mint kitűnő Burns-fordításaival, melyek közé Arany és Szász Károly által már lefordított darabokat is besorozott. «Azok az én fordításomban is megtalálhatók — mondja méltó önérzettel előszavában — lehet, hogy kevesebb szerencsével, de az én fordításomban.» Más költők csak fölbresztették benne természetének vagy tehetségének egy-egy szunnyadó vonását. Számos

költő verseiből fordítgatott, de többet csak olyanoktól, akikkel valami rokonságot érzett. A franciák közt Béranger ilyen, kicsiszolt dalformáival, szeretetével a haza és nép iránt; férfias, mégis szelíd érzelmeivel, melyek mindkettejük gyermekkori emlékeit megaranyozzák; resignatiójának hangját is fölhalálja nála, abban a két versben, melyet élete alkonyán lefordít: egyiknek refrainje: «Verset tőlem már az isten se vár», a másik (*Isten veled!*) végbúcsú az élettől, a hazától, a sír ajtajában. Az angolok közül a szelíd hullámszású Longfellow vonzotta többször magához csöndes ábrándjaival. *Angyalok léptei* című költeményében, melyet le is fordított, a visszajáró szellemek rajzában Lévay olyan érzést és gondolatot talált, minőt maga már előbb szintén kifejezett (*Ismerős árnyak*) s utóbb többször ismételt; egy másik verse, *Szent Ferenc prédikációja* a madarakhoz, rokon Lévaynak reálisabb, de érzelem dolgában még mélyebb s gazdagabb költeményével, melynek címe: *Karácsonyi verebek. A nyitott ablak*, melyből örökre eltűntek a mosolygó gyermekarcok s melynek láttán az arra járó megszorítja a vele sétáló fiúcska kezét: oly motivum és oly megindulás, minőkkel Lévaynál is gyakran találkozunk. *A dalnokok parabolája*, az *Esős nap* lelki borúja, az öröm resignált megbecsülése: «Nincs ám mindig

tavasza» — úgy beillenek Lévay költeményeinek sorába, mintha szintén az ő alkotásai volnának. Egyszerű érzései, természetes hangja s a mezei élet szeretete révén mégis a Burns rokona legközelebből az egész világirodalomban, nem hiába fordított tőle egész kötetre valót, mit később *A szabadság fájának* s Burns legérdekesebb művének, a *Víg koldusoknak* mesteri átültetésével egészített ki. Egyik újabb költeménye, *Virág a fal tövében*, egészen Burns-ies, az ő kiszántott százszorszépére emlékeztet, csakhogy Lévay nem kerül oly messze, egyik reflexióról a másikra térve, de azért az ő rajzán is áttetszik valami általánosabb igazság. Lévay szinte épp oly könnyen szer a dalra, csaknem épp úgy nyomában a Múza mindig s lelkében szintúgy ott zsonganak folyvást a népdalok ritmusai, mintegy várva az alkalmat, hogy érzései vagy gondolatai kitöltsék. Ő is pacsirta-természet, aki a maga gyönyörűségére énekel, napi munkája közben is. Közelebb áll az egyszerűbb Burnshöz, mint akár Petőfihez, mert a skót költő hang, alak, érzelmi scála tekintetében közelebb maradt a népköltészethez s nem emelte azt tehetségének erejével oly magasra, mint Petőfi. Lévay költészetének vezérgyökere is a népköltészetből szívja erejét, de virágzása szerényebb. Petőfi egyénisége tüzet öntötte a népdalba, Aranynál tömörebbé vált a nyelv és forma,

mélyebbé a gondolat. Lévay jobban megmaradt az egyszerűbb ritmusok, terjengőbb forma mellett, az általánosabb érzelmek körében s néhány kedves naiv vonásnál, mellyel Petőfi s Arany nem igen éltek, de melyet ő és Gyulai Pál eltanultak a népdaloktól. Ilyen az, hogy hangot adnak fának és virágnak (*Beszélő fák*), beszédbe erednek gyümölcsfáikkal, szóba állnak felhővel és madárral s idylli képeikbe olykor tanácsadóként beleszólnak, mint Lévay a kis Viktához (*Ujabb költ., Vikta*).

Természetesség s népies egyszerűség Lévay költő egyéniségének fővonásai. Nyelve az ép, tősgyökeres népi nyelv, melynek azonban lendületet és zenét ad a maga birtokából; tájszavakat is vezetett be szülőföldjéről az irodalomba (me-tegessünk, me-zgerlénk) s szerencsés kézzel használ föl egészen közönséges népi kitételeket, minő a havazásról ez: «kirepedt az ég dunnája» (*Égi pelyhek*) s a korai csalfa kikeletről, hogy ,a farkas nem ette meg a telet' (*Csalóka tél*).

Művészi hatását egyszerűségében eleven ritmus-érzékének köszöni. Már első gyűjteményének méltatásakor Kazinczy-féle ,vájt-fülű' olvasóktól várta számára Péterfy az elismerést (*Budapesti Szemle XXVII.*). Egyes verseiben (pl. *A fülemiléhez* s *A szerelem útja*) oly zene szunnyad, hogy szótlan olvasásnál is megcsendíti a levegőt.

Ilyen a *Víg koldusok* változatos mértékeinek szinte énekbe kívánczó fordítása s ehhez hasonló az eredetiek közt *Egy szomorú fűz*, szaporán váltakozó ritmusával, hol minden szereplő magához illő hangnemen szólal meg, a nélkül, hogy szétszakadoznék az egésznek egysége, mely alakításával némiképp Wordsworth s Tennyson efféle compositióira emlékeztet.

A másik vonás, mely a művészi kezet elárulja, a gondos szerkezet. E részben is épségre és egyszerűségre törekszik. Előadásának csöndes menete, mondhatni nyugodt kényelme a népköltéssel rokon vonás. Kisebb költeményeinek olykor epigrammai csattanója van; a hosszabbak is biztos mederben hömpölyögnek s mindig érezni sodrukat. A régi formákat olykor szerencsés leleménnyel tudja megújítani. A Szemere-ódában magát a szobrot szólaltatja meg s vele mondatja el ez élet tanulságát. Erdélyi János emlékünnepe az utolsó elragadtatott hangok a népet ünneplik, melyből egy-egy ily fényes elme kél szárnyra. Irtózik minden mesterkéeltségtől, még a kiszámított hatást is kerüli, de azért soha sincs múgond híjával. Egyszer beszélgetés közben említette: ha önmagát kellene jellemeznie, csak azt mondhatná: ami mondanivalója volt, igyekezett csinosan adni elő.

E törekvést s e nézeteit nem csupán költemé-

nyeiből vonhatni le, tulajdon szavait idézhetjük. Léway számos kisebb bírálatot írt a *Budapesti Szemlé*be verses könyvekről. Nem mélyed elvi oktatásba, csak mintegy alkalmi megjegyzéseket tesz, melyekkel saját felfogását és törekvéseit világítja meg. Nem szereti a „fölületes rímpenge-tőt“, aki „önti“ a „csingilingi verset“ (90. köt. 467. l.), melynek hangja „csak fülünket tölti be, de nem egyszermind lelkünket is“ (89. köt. 139—145.). Gáncsolja a „pille-pánty szóvirágot“, mert „buborékok nem teszik a semmit valamivé“ (112. köt. 474.). Megrója a cifrázást, dagályt, keresettséget (94. köt. 468.), úgyszintén az „erőltetett ráhátra vonást“, s a „stereotyp-kezelést“ (97. köt. 146. l.). Kedvetlenül nélkülözi a „szikra kipattanását“ (109. köt. 329. l.). Elítéli a pongyolaságot, ha a költő „itt-ott közbevet hosszabb vagy rövidebb sort, csak úgy szeszély szerint“ (105. köt. 290. l.). Előnynek veszi a népies dalformák használatát (94. köt. 468. l.); de kicsinyli, aki „a népiességből a nyelvet és formát eléggé hangoztatja, de a bensőt : a lelket és a szellemet elsajátítani elfeledte“ (90. köt. 467. l.). Tetszését megnyeri a nem új reflexió is, ha „csinos keretbe van foglalva“ (96. köt. 470. l.) s dicséri Szabolcskában, hogy bár „tárgyaiban nincs nagy változatosság, de amit keze érint, nem torzítja el. Képzeletének és érzéseinek határa nem terjedelmes,

de nem is erőlködik e határokon túl» (98. köt. 464. l.). Ellensége azoknak, akik csak 'félvállról akarnak társalogni a Múzsával' s hangoztatja: «Maga a szív nem elég a költészethez, kell sok egyéb is» (105. köt. 290. s köv. l.). — E megjegyzésekkel a maga irányát és törekvéseit jellemzi.

Egy-egy érzés vagy gondolat többször is megostromolja, mindaddig, míg egészen megfelelő kifejezésre jut. Ez a minél szebb alakra való törekvés mellett érzelmeinek állandóságát, hozzájuk való hűségét mutatja. Többször emlegette verseiben a sajószentpéteri kis kert fáit, bennök élvezte a tavasz virágát, a gazda őszi örömeit, bennök szerette az egész természetet. Midőn róluk szóló *Gyermekeim* című versét elküldte a *Budapesti Szemlének*, azt írta mellette: «Ennek tárgyát én már egyszer megénekeltem a *Beszélő fákban*, de amit az ember nagyon szeret, ahhoz önkénytelenül is vissza-visszafordul». (1911 május 23.) Újabb alakjában rendesen tisztábban kristályosul a tartalom. Az a gondolat, hogy szeretteink a másvilágról visszajárnak látogatni, először a hatvanas évek táján merül föl nála, *Ismerős árnyak* cím alatt; ugyanez az eszme ölt testet az *Újabb költeményekben* *Látogatók* címmel s harmadjára utolsó kötetében, a *Szobámban*. Az elsőben Petőfi árnya jó hozzája, részletezett képben megrajzolva s a költő meddő kérdésekkel

ostromolja ; másodsor Arannyal együtt jó, kevésbé kirajzoltan s tőlük a költő még élő szeretteihez fordul ; a harmadikban sereggé sokasodnak, csak a falak súgják lebbenésöket, a költő egyedül van velök s kétség, töprengés helyett csak könnybe-lábad a szeme. E théma mintha együtt ért volna a költő korával. — Van a búcsúzó Múza ajándékai közt egy gyönyörű vers, a *Merengés*, melyben a költő csüggetegen régi röptét kívánja vissza. E költemény kezdő versszaka az első gyűjteményből van kölcsönvéve (*Híú remények*) ; panasza későbbi korban természetesebben támadt fel ; van benne egy kép a fennrepeső madarakról, melyektől ő szárnysegetten elmarad ; ebből egész külön vers (*Vergődés*) kerekedik, ahogy' költöző madarak láttán törött szárnyú öreg gólya megrázkódik (a mi Maupassant egy versére emlékeztet). Mindez egybeolvadt a *Merengés*ben, mely végül újdonat új hasonlatban rajzolja a költő sovárgását :

Mint ki a tenger partjára
 Aggódo reménnyel ült
 S azt a drága hajót várja,
 Mely réges-rég elmerült.

E költemény tanúja, hogy Lévay várt hajója nem sülyedt el ; kincsel rakottan sokszor szerencsésen kiköt. Ezek csak példák arra, mily lassan forr ki a tüzes bor csillogóvá és erőssé s mennyire

nem hagy nyugtot a valódi költőnek egy-egy eszméje, míg kristályalakot nem öltött.

Érzései, gondolatai úgy suhannak át lelkén, mint a mesebeli tündér, akinek minden lába nyomán virág fakad. Verseit nem kívánta lombkoronás sudar fákká nevelni; költészete akár a rét, mely mindig tele van virággal, észre sem venni, mikor, hogyan fakadnak, s mire egyik elhervad, már friss virít helyette.

Eötvös József mondja *Gondolatainak* egyikében, hogy sok ember az életből is úgy megyen el, mint valami fürdőhelyről: ott kedvetlenül ölte az időt s csak távozáskor veszi észre, hogy a legszebb helyeket föl sem kereste, az érdekesebb emberekkel nem ismerkedett meg. Lévy fölkereste s hálás szívvel fogadta az élet minden kis örömét.

Életének minden lépte, környezetének minden szépsége s változása, szinte minden óra nyomot hagy verseiben, melyekből kicseng a metszők dala, a szüreti jókedv, a tél hangulata, az erdőzúgás és madárszó, a haza sorsáért való sohaj, a költői alkotás öröme s főkép egy nemes, jó szív dobogása. Érzései szinte önkénytelenül avatják költővé. Többnyire röpké hangulatokat is magával viszen költészete, mint siető patak a ráhullott falevelet. Minden dalra készti, egy őz, egy csermely épp úgy, mint benső érzelmei, de mint igazi

lyrikus, mindig magát fejezi ki. Egy fogságából erdőbe menekült őzike példája a természet és szabadság szeretetének (*Őzike*); csermelye a folyamba merülve, diadallal érzi, hogy sodrában ő is ott van, ebben mintha szerényen a maga hatását akarná rajzolni (*Csermely*), mint Lermontoff önsorsát a futó felhőben, a nélkül, hogy magát említene. Szinte állandó költői megindultsága mellett is higgadt és mérsékelt, örömben, búbán egyaránt. Hangköre nem tág, de határain belül változatos s főkép mindig igaz és természetes. A drámai lüktetés idegen tőle, elbeszélő hangon is ritkán szólal meg. Néhány régebbi kísérlete mellett van egy gyöngy kis balladája, a *Régi történet (Újabb költ.)*, „mely mindig új marad”; ennek hatása abban gyökerezik, hogy az elbeszélést itt egészen lyrában olvasztja fel s ezzel a balladát a maga sajátos területére vonja. Érzelmei a higgadt magyar kedélyt tükrözik, mint gondolatai a magyar józan ész gyökeréről fakadnak. E józan vonás rajta van képzeletén is. Előtte a mondák és mesék tündére is leveti titokzatos búbáját s egyszerű alakot ölt. Egész csapat mese szól a sellőről és halászról s számos költői feldolgozás, melyek a rontó szerelem vagy a lidérceszmények csábját példázzák. Lévyay, mint egyik bírálatában maga kívánja a költőtől (*Bp. Sz. 111. köt. 491.*), kerülgetés nélkül, derékon kapja

a tárgyat'. A halászt a sellő irgalomra inti vidor kis gyermekei, a halak iránt s midőn ez nem hajt szavára, maga pisztránggá változik, horgán akad, aztán lesiklik róla s amint a halász utána kap, büntetésül a vízbe zuppan. Minden hókusz-pókusz nélkül ily természetesen és egyszerűen alakítja a tárgyat, mely épp ettől kap új erőre. (*A halász. Ujabb költ.*)

Ép ily természetesen jár-kél gondolatai közt. Szeret egyszerre a szög fejére ütni. Egyik legszébb és legmélyebb versében (*A völgyben maradtam*) — említett költeményeinek pár-darabjaképpen — ő látogatja halottait a temetőben.

Szent nekem e pihenő hely,
Kíméltetem az idővel . . .
Keblére hozzájok engem is majd felvesz
S együtt várom velők, ami lesz, vagy nem lesz.

Mily találón és egyszerűn fejezi ki, ami mindenkiben ilyenformán zsong, de költő legyen, aki így ki bírja mondani.

Tárgyköre a lyra szokott mezeje, de termésén egyéni zamat érzik. Férfias erő s mérséklet jellemző vonásai s elégtelenség és megnyugvás a sorsban. Örömei enyhék, de mélyen érzi, bánata is többnyire csöndes, de néha szívfacsaró (*Ő is elment*). Sokat megrögzített szerelmi hangulataiból, szívét és történetét azonban tartózkodása nem tárta föl egészen. Későbbi dalain az emlék

zománca csillog, minek ritka művésze. A fiatal kor perzselő tüze elől higgadt kedélye s józan eszének árnyékában állt, később nyugodtan süt-kérezik a szomorgó őszi napsugáron, mely mintegy összegyűjti erejét, hogy jobban melengessen.

Állandó gondja a haza. Országos hírre jutott régi verse, *Mikes túja*, a bánatos hazaszeretet elégiája. Gondolata sokszor messziről is hirtelen ide fordul. A Tátrát, melyről finom tájképeket fest, a határ őrállójának nézi, felleg homlokán a hazáért borong. Egyik legszebb hazafias verse az újabbak közt a *Régi emlék*, katonáskodásának rajza a forradalom idején; egyszerű elmondás hangján érzelmét egész mélységében kifejezi. Ő adott először hangot költészetünkben új nemzeti veszedelmünknek, bízó hazafisággal, a *Kivándorló imája* című költeményben.

Hazafi érzése járja át természetfestő költeményeinek nagy részét is. Szeretete a röghöz erős magyar vonás. A természetnek minden mozzanatát ismeri, falusi ember módjára; érzi a friss hajtások bizsergését tavasszal. Reszket a korán feshő rügyért (*Csalóka tél!*); úgy sajnálja az össze-repedezett, kiszikkadt földet, akár valami telkes gazda (*Jupiter Pluvius*); gyönyörűséggel legelteti szemét a keresztekkel rakott tarlón (*Terített asztal*) s örömet nézi, mint pihen a fagyos föld téli hótakarója alatt (*Égi pelyhek*). Nála a föld

még édesanya, kitől betevő falatját várja az ország. Leírásainak némely részét szinte közgazdasági érzék kapcsolja össze hazaszeretetével.

Meghitt viszonyban él a természettel, melytől sohasem szakadt el. Minden képe és változása élmény számára. Megkapóan festi újabb költeményeiben a hátori völgyet s a Tátra képét, de — természetesen — kivált szülőföldjét emlegeti, ami megint a népköltéssel rokon vonás. E táj mintegy költészetének képe: lankás hegyek tövén zöld róna, mely összefoly a nagy alfölddel, halkán nótázva fut rajt a tiszta Sajó; fent a hegyeken nemes bor tőkái érnek, melyek magukba szívják a napsugár tüzét s arany színét.

Ezt a tájat az Úristen
Különösen szerette,
Víg borhegyek lába alatt
Szépen elteritette.

Jó kedvében nem is szabta
Nagyon szűkre határát,
Hozzáfűzte a végtelen
Magyar alföld rónáját

énekli róla (*Hegytetőn*). Újabb költeményeinek bírálatában Péterfy hangoztatta, hogy a Sajó völgyét irodalmunk tájképei közé emelte (*Bp. Sz.* 98. köt.). E vidék «ezer búbájjal» őrszi gyermekora emlékeit s az ő számára sokat megőrzött a gyermekkor hitéből és derűjéből is.

Ott a nagy ég arca szebben
 Mosolyog egy harmatcseppben
 S írva látom minden
 Fűszálon, virágon,
 Hogy nem búslakodni
 Élünk e világon

írta felőle már régen (*Csendes öröm*). Az élet
 minden hangulatát átérzi e kies völgyben :

Hol nyugodtan sejti lelkem
 Kis körön a végtelent. (*Idelent.*)

Egész hazáját szereti benne ; mondja is :

Szülőföldem szerelmében
 A hazámat szeretem. (*Itt születtem.*)

Ide fűződnek emlékei, néhány derült rajz és élet-
 kép (*Márton bátya, Az időpróféta, Furcsa tyúk*).
 Emlékein többnyire némi derű ömlik el ; Múzsája
 komoly arcán ilyenkor sem ritka vendég a mo-
 soly. Emlékezete nem vesztéseit veszi rovásra,
 sőt szinte kedvvel éli újra, ami már elmerült.
 Maga mondja természetéről :

Aminek ma színe, bája
 Reám nézve elveszett,
 Elém majd ragyogva tárja
 Egykor az emlékezet. (*Rossz nap.*)

Az évek teltével mind jobban emlékeibe mélyed.
 Hú barát ; számos síron az ő verse a repkény.
 Gyakran látogatja Arany és Tompa szelleme,
 akiktől elmaradt, „mint agg madár a költöző
 seregből“. Kivált szüleinek képe merül föl előtte

egyre sűrűbben. A gyermeki szeretetnek életbenhalálban talán a világirodalomban sem adott senki ennyire kifejezést, az ifjúkor eleven hálájától az aggkori merengésig. Tompáról szóló emlékezéseiben (*Magyar Könyvtár*, 443) elbeszéli, mint járatták szegény szülei iskolába önnön nélkülözésük árán. «Ha vannak bennem némi becsülivaló erények vagy tulajdonok — mondja — bizony azok legnagyobb része a szülői egyszerű hajlék egészséges levegőjében nyerte lételét s első táplálékát. Igen természetes tehát az a gyermeki erős szeretet és ragaszkodás, mellyel én szüleim iránt folyvást viseltetem most is, mikor ők az élet késő estéjén, én pedig annak delén állok». Sokszor megénekelte a «mesebeli két öreg»-et a kis fehér házban, melyre «odamutat a jó Isten ujja» (*Fehér házunk*); megemlegette a nyoszolyát, melyet anyja keze vetett meg (*Erdő szélén*); a kis kertet bomló garádjával, hol agg szüleje kertészkedett (*A mi kertünk*). Holtuk után tőlük tudakolja a mulandóság törvényét (*Két arckép*); ők hagyták reá «boldog élet szép emlékét, szép öregség példaképét» (*Öregszünk*). Haldokló szavával is őket szólította. Róluk írja egyik legszebb költeményét, *A két öreg* címűt s rajzukban mintha őt magát is látnók. Amit felőlük az «arany közepszer» dicséretével mond:

Ha boldogság, ha szenvedés,
Elég volt nékik a kevés,

Ő rá is illik. Ő is kevéssel elégszik, megbecsüli
«az öröm morzsácskáit» (*Öregsünk*); mit mu-
lasztott s mit tett, nem háborítja álmát, midőn
kezében «nyolcvan év, az útlevel» (*Utlevél*); a
mult néha törvényt ül fölötte, de goethei bölcse-
séggel mondja :

Egy ballépésért nem kell töprengve megállnod,
Egy lépéssel az út így is előbbre haladt.

(*Hulló levelek. 23.*)

Világnézetének oszlopa a megelégedettség.

Nem csábították csalogató vágyak ; a fiatalkor
vándorévei, a szabadságharcban való katonásko-
dás után, a fővárosi újságíró asztalától haza siet
tanárnak, azután egész férfikorán át a vármegyét
szolgálja ; szülőföldjét nem hagyja el többé.
Megtartotta és sűrűn fölkereste a szülői hajlékot
Sajószentpéteren s élte fogytaig ez üres fészket
nézte otthonának.

Egy égbolt felettem, egy kis föld alattam,
Én a Sajó partján a völgyben maradtam.

(*A völgyben maradtam.*)

Ez a mélyen érző szív a szerelem áldása nélkül,
egymásután meggyászolt szeretteinek sírja mel-
lett magánosan élt, sok tisztességben, de egyszerű,
mondhatni szigorú körülmények között : s mégis
mindig azt vallotta, szóban, leveleiben is, hogy

egész életében a Gondviselés kiválasztottjának tudta magát, érezte, hogy egy hatalmas kéz bölcsen, minden bajtól óva vezérli.

Mindig láttam, ma is látom,
Nékem a sors jó barátom,
Életemnek bölcs vezére,
Nyugton biztam azt kezére. —

írja *A sorsról*. S midőn végbúcsújára készül, felsohajt:

Oh, amit itt alig talált más,
Titokban is húllt rám az áldás.

S számba véve örömeit, a napsugarat, a dalt — ezzel végzi:

S mindez áldás nem egyébért,
Csupán csak az én kedvemért...
Aki adta, annak köszönjem,
Ahoz ragyogjon hálaönnem. (Köszönet.)

Hála illeti a költőt, aki körül a nagyravágyás, tépett lelkek és elégtelenség korában ily derült harmónia, ilyen nemes életfelfogás árad. Mikor Gyulai Pál először olvasgatott barátja munkáiból Görgeynek, ez az első versek után e fölkiáltásban tört ki: «Ez szép ember! Ez derék férfi!» E szeretetreméltó természete, életbölcsessége ad benső nemességet költészetének, mely mint a bővizű forrás, maga mossa ki útját s egyre mélyebbről, egyre melegebben buzog fel. Folyvást nemesül költői erőben is. Mikor nyolevanadik

évén túlhaladva, elbúcsúzott a Múzsától, feléje nyújtva az utolsó virágszálakat, melyeket még maga kötött bokrétába: azok közt sok volt olyan, mint a gyopár, melyet csak nagy magasságban lehet szakítani, de nem hervad el soha. *A hákori völgylen, Karácsonyi verelek, Merengés, A két öreg*: hány ilyen verset írtak nálunk, mióta Arany lantja elhallgatott? Csak ekkor láttuk, hogy a virágos rét, melyen gyönyörűséggel jártunk a költő nyomában: fölfelé, hegytetőre vitt, hol a hervatag szirmok elmaradnak, a föld magva, sziklák meredeznek hatalmas szépségben, örökzöld fák évig érő sudarai zúgnak rejtelmesen s közülök messze kilátás nyílik, alant a földre, fölfelé az égre.

Hogy hajlott korában költészete még tovább fejlődött, annak kettős magyarázata van. Egyik nyitja az, hogy szelíd érzései, csöndes hangja nem termettek a fiatal kor merész ábrándjai, lobogó tüze és szenvedélye kifejezésére; öreg korában pedig higgadt kedélye, józan esze, egyszerű komoly hangja mind összhangba olvadtak. Lévay az öregség életművésze és költője. Másrészt nyugodt szemlélődése e korban fonja át verseit egy új zöld ággal: nemes reflexiókkal, ami költészetét magvasabbá teszi. Mint Nestoré a trójai parton, úgy árasztja ajka az aggkor bölcsességét. Cicero szép szavaira gondolunk az öregség-

ről, midőn a lélek kitöltötte szolgálatát a szenvedélyek körül s a maga gazdája lesz.

Elégültsége, a sorsban való megnyugvása valóságos szívéből fakad, melyet szüleitől örökölt. Lelkébe a hit sugara világít, az oszlatja kétségeit, mutatja útját, gyógyítja szenvedéseit, az világosítja meg előtte az élet és halál minden kérdését. Vallásossága segítette abban, hogy az elmulással épp oly nyugodtan nézett szembe, mint az étellel.

Utolsó költeményei javát a halál gondolata árnyékozza be. De nem vergődő haláltánc az, hanem csöndes búcsú az élettől; a magyar ember józan nyugalomával készül a halálra, hiszen azon túl is Isten keze vezérli (*Ének a halálról*).

A csöndes, tisztos élet megőrizte a költő testi erejét s vele a lelkit. «Nagy életkoromban a vékony jég minden pillanatban leszakadhat alattam» — írja egyik levelében 90 éves korában. (1915 márc. 14.) Egy évvel később pedig: «Most ugyan nem érzem még jelét a gyors elköltözésnek, de az évek túlságos száma figyelmeztet» (1916 okt. 11). «Az ily nagy numerusok az életben elviszik magokkal a virágokat s csak száraz kórókat hagynak hátra. Ez a természet folyása» — teszi hozzá most is megnyugodtan (1915 nov. 26). Még ekkor is megbecsüli az élet maradék örömeit. «Alig várom — írja 1917 tavaszán (márc. 16), egy évvel halála előtt — hogy

végre kilátogassak rég nem látott szentpéteri
üres fészkeembe, hogy ott gyümölcsfáim közt
sejtegessem, hogy a tavasz még az én számomra
is megérkezik». Érzy és számon tartja erői fogy-
tát ; látja, hogy «a természet visszaszedegeti tőle,
amit adott, de ez természetes» (1916 szept. 23).
Szomorkás tréfával sohajt fel :

Csak a szem, meg a fül, meg a láb
Maradt volna épen legalább.

Kivált szemeinek romlása bántja, hogy nem tud
olvasni, de ez annál beljebb fordítja látását ön-
magába. Fülébe csak tompán szűrődik el az élet
z sivaja, de annál figyelmesebb a lelkében szü-
lemlő ritmusok zenéjére. Félve gondol arra : «Le
kell mondanom talán még arról is, hogy a Múza
megzörgesse még az ablakomat.» (1915 ápr. 17.)
Ebben csakugyan kegyes volt hozzá a sors és a
Múza. Költészete, mely annyiak érzését meg-
szépítette, megszépítette az ő utolsó éveit is. A leál-
dozó nap minden melegét, fényét beleöntötte vég-
sugaraiba, végigmosolygott a világon s megara-
nyozta és bíborrá festette a hulldogáló lombokat.
Utolsó verseit rendesen azzal küldte a *Szemlének* :
«A Múza utolsó ajándéka», «Szegény háztól ösz-
tövéér bárány». De a költemények egymást érték
és sok van köztük, melyek valódi gyöngyei iro-
dalmunknak. A *Megváltóról* szóló hatalmas vers
mellett azt írta : «Nyugtalanul emelgetve szár-

nyát, íme itt küld valamit a vénülni nehezen akaró Múzsá. Erre vonatkozólag mentségül vagy magyarázatúl, pro notitia, a tulsó lapra jegyzek egy ötletet. Ilyenek szoktak engem megkapni álmatlan éjszakákon». (1916 febr.) A kiadásra nem szánt kis vers a *Maradék* volt; azt kívánja ebben, hogy a bő aratás után még fölvehessen egy-egy kalászt a tarlóról.

Most se tudok én még láblógázva élni,
Mikor a jövőtől már nincs mit remélni.
Bár sikeres munka módomba nem állhat,
Keresztül tehetek egy-egy szalmaszálat.

Egy sugarát lelkem régi melegének,
Egy hangot, melyet még visszazeng az ének,
Viráglevelet az eltűnt virulásból,
Kalászt az egykori gazdag aratásból.*

Ily rögtönzésekkel egész könyvet tölt meg. Számos szép kész dal, költői sóhaj volt e könyvbe zárva, köztük nem egy első megvillanása egy később kiérett költeménynek. Így a *Papirhajó* c. nagy vers első vázlata, ennyi:

Egy kis papirhajó (vagy én)
Indult el a Nyögő vizén.
Szívesen fogadták,
Kézről-kézre adták:
Nyögő a Sajónak,
Sajó a Tiszának,
Tisza a Dunának,
Duna a nagy tenger világnak
A hosszú pályáért — csudának.

(1917 május 13.)

* A levélben így vannak a strophák és sorok.

1915 okt. 27-éről az *Érzés, gondolat* elegikus sohaja van a könyvbe jegyezve.

Érzés, kép, gondolat, minden, minden a nagy útra mutat s a mellett a költészet ajándékának sovárgására.

Azonban nemcsak ily röpke ötletek szálldostak körülötte; a távozó hajó árbocán nagy madarak is megültek; széles sötétszárnyú madarak.

Csak egy érzése marad elfátyolozatlanul a régi: a haza féltése, melynek élet-halálharcát verseivel folyvást kíséri, előbb bízó remény hangján, utóbb egyre aggodalmasabban s gondja majd minden megszólalásába beleszövődik.

Régebben azt remélte, hogy az élet örömei elkísérik a sírig.

Bacchus oh áll majd pohárral,
 Ámor egy kis rózsággal,
 Koporsódat szép Diána karja
 Bükkös erdők lombjával takarja
 S lelked, amit érdemel,
 Könnyű szárnyon röppen el.

(*Hívü küzdelem.*)

Az életalkony sötétebb és sívárabb, mint várta. Minden merő emlékké vált rá nézve, csak azok maradtak vele, azok között él. Egyik levelében mondja: «Szomorú végzete a nagy életkornak, hogy elhullnak mellettünk mindazok, kiket szeretünk» (1916 febr. 20); de azt is mondja: «Nagy kincs nekem az én múltam emléke» (1915

nov. 26). Jó és boldog ember, aki úgy szerette a világot, hogy élete utóján azt kívánja :

Ha a túlvilágra
Átröppenni kell,
Emlékeim is hadd
Kísérjenek el. (Emlékeim.)

Rendre elbúcsúzik mindentől maga körül: a szentpéteri szép öreg templomtól, hol gyermekkorában a zsoltárokat énekelte, öregen szíve háláját öntötte ki :

Az Úr házában, hogy szentelve lássák,
Igy lesz a kezdet és vég egy imádság.
(Szép öreg templom.)

Elbúcsúzik a templom körüli akácoktól, melyeket ő ültetett ; kertje szélén az öreg szilfától, melynek lombja alól soká hallatszott egy madár éneke : az övé. Búcsúvételében a válás fájdalmát az örök-élet sejtelve enyhíti. Az akácokra rábízta emlékét :

Ti még éltek, ha én már véget értem :
Susogjátok, hogy egykor én is éltem.

A vén szilfára a maga reményéből vet egy sugarat :

Talán a föld mélyén egy kis gyökér
Számodra életet majd esdve kér
S távol jövőn, amit ma nem remélsz,
Egy új hajtásban te is újra élsz.

Így olvad bele a természetbe. Koporsót is fenyőfából kíván magának, mert

Élő társad volt az egykor,
Habár nem ismeréd is. (Alkony.)

Végignézve életén: törékeny papírhajónak látja, mely a Sajóból a Tiszán s Dunán át — valóságos életútja mentén — immár a tengerig jutott s

Most már nyugalmat esdekel,
Az utolsó révhez közel. (Papírhajó.)

Végignéz az életen s már csak *Végtelen színjáték*-nak látja. Az élet minden értékét, az egész belső világot, fölfogását életről és halálról összefoglalja egy monumentális költeményben, az *Aratásban*, mely plasztikus képek egymást váltó során rajzolja a természet és ember egész életét s egyszerű és nemes világnézetével s lyrai bensőségével, csodálatos ritmusával talán legszebb költeménye s szinte foglalhatja valamennyinek. Egy keresztyén *Beatus ille* ez; az élet legnemesebb tartalmát érinti: a munka, szeretet és hit eszméit s az élet örömeivel a halálban való megnyugvás gondolatát párosítja.

Egy másik nagy költeményben, melyet azzal küldött a *Szemlének*, hogy csak halála után jelenjék meg s ez legyen búcsúja a világtól, már fölfelé lebeg a földről, az Úr trónja elébe ér, zsoltáros fönséggel fohászkozik a hazáért, hálás az

élet áldásaiért, külön a költészetért, mely szebb világba emelte, s azt esdekli az Úrtól:

Itt is csak arra méltasson kegyed:
Éneklőid sorában hadd legyek.

(Napnyugta.)

A mi éneklőink sorában ott lesz, ott marad. Költészetének maradandó becsét ad a nyelv bája, a ritmus zenéje, a szerkezet aránya, az érzés és a képek üdesége. Tartalmi becsét ad neki nemes egyénisége, melyben az egyszerűség méltósággá vált, a szerénység önérzettel, a férfiaság olvadó szívvel párosult, a komolyság bájjal és az erkölcs derűvel. Az a költészet, mely ilyen lélekből fakad, derít, vigasztal, nemesít, erkölcsöt ápol, eszmékhez emel és összekapcsol nagy érzésekben. Az ilyen költészet művészi értéke mellett nemzeti kincs.

Voinovich Géza.

LÉVAY JÓZSEF

UTOLSÓ VERSEI

1909—1918.

1909.

TAVASZT VÁRTUNK.

Tavaszt vártunk, ideje volt azt várnunk,
Biztatgatott nemzetiszín naptárunk;
Márciusra ígérte, hogy a telet
Elriasztja előlünk a kikelet.

Látni véltük már, hogy pezsdül, hogy éled
Öreg földünk kebelében az élet
S nem vesződik többé a régi bajjal,
Szébb napoknak hírnöke lesz a hajnal.

Teriténk is képzeletben előtte
Zöld szőnyeget a kitisztult mezőre,
Gondoltunk a csörgedező patakra,
Mely szorító jégbilincsét lerakta.

De magával küzdve küzd a természet
Még ma reánk mosolyogva nem nézhet.
Gyászruháját levetni még nem bírta,
Varjú szálldos felettünk, nem pacsirta.

Vidám reményt bús csalódás követett,
 Március csak a szemünkbe nevetett;
 Zord havat szór, nem tavaszi sugarat,
 Ijesztget, hogy a tél soká itt marad.

Nem tudtuk-e, vagy csak ma látjuk éppen,
 Hogy az idő nincs az ember kezében?
 Kerekét egy magasabb kéz forgatja
 S titkait az halandónak nem adja.

Vissza hát a kandallóhoz, vissza hát,
 Onnan nézzük a makacs tél ostromát,
 Felejtsük el, hogy oly csalódva vártunk
 S hazudott a nemzetiszín naptárunk.

Március.

EGY SZIKRA.

(A miskolci női Fülléregylet aranykönyvébe.)

Egy szikra volt csak, melyet önmagából
 Egy istenáldott szív lövette ki;
 Felgyulladott a puszta tűzhely attól
 Űdítő, szent lángot gerjeszteni.
 Meleg fészket e lángnál nyertenek
 A nyomorban didergő gyermekek.

Velök együtt a szegényes szobába
 A Megváltó maga beköltözött
 S árasztja lelkét az öröm zajába'
 Körülte sürgő kisdedek között.
 Imádkozva járulnak mind elé
 S utat mutat nekik a menny felé.

Felettök itt azóta híven, ébren
 Virraszt a munkás emberszeretet,
 Mely így, a földhöz, bár parányi téren,
 Közelebb hozta a derült eget,
 Hirdetve, hogy áldott hajlék ez itt
 S a jó tett már e földön üdvezit.

Április.

AKÁCOK A TEMETŐN.

Bár itt vagyunk, nem innen származánk,
 Nem e vidék volt a mi őshazánk,
 De az Alföld végetlen síkja, hol
 A táj körére tágas ég hajol.

Testvéreink tengernyi tábora
 Ott él ma is, ott terjeng sátorra,
 Ember és nyáj, ha tűznap perzseli,
 Alatta hús menedékét leli.

Mély gyökök lekötve tartja ott
 Az anyaföldet, a gyér homokot,
 Melyet szilaj dühében csakhamar
 Más határba repítne a vihar.

Mi nem látjuk a boldog társakat,
 Testvéri láncunk régen elszakadt ;
 Sorsunk akarta, hogy lankás hegyen
 Lakásunk itt a temetőn legyen.

Néhányan voltunk, midőn megjövénk,
 Azóta szinte erdővé növénk
 S nem aggódva többé sorsunk felett,
 Megszerettük ezt a bús lakhelyet.

Mi vagyunk itt a halmok őrei
 A sír mélyén alvókat őrzeni,
 Felettök holt márvány emléksor áll,
 De bennünk friss életnedv folydogál.

A tél csak elmuló álom nekünk
 Jön a tavasz s ismét felébredünk,
 Fejünkre dús virágfüzér borúl
 S fejünkről le a sírhalmokra hull.

Kemény törzsünk annak emléke itt,
 Ki hordozván az élet terheit,

Csapások közt is mind szilárdan állt
S nyugodtan, bátran várta a halált.

Tövünk szomorún példázza azt,
Kit kebelén az élet nem maraszt,
Kit szenvedés, csalódás elgyötört
S tüskéje oly mélyen szívébe tört,
Hogy elhagyta türelme és hite
S pihenni már örömmel tért ide.

A lányka oly szép, oly boldog vala!
Derengett rá szerelme hajnala;
Öröm s remény hímezte a jövőt
S egy pillanat ide rejtette őt.
Szép emlékét jelképben őrzi nálunk
Tavasszal nyíló s hervadó virágunk.

Július.

A FECSKÉK.

Rövidebb lett a nap, hosszabb lett az éjjel,
Őszi fuvalom leng erdőn-mezőn szélyel,
Hírdeti jöttét a közel hervadásnak,
Szomorú végét a nyári vigadásnak.

Ősz lehelletét már a fecske is érzi,
Ügyes-bajos dolgát kezdi elintézni,

Kezdi megköszönni az idegen szállást,
Kiesebb tájakon, tudja, hogy talál mást.

Gyűlnek, gyülekeznek előre idején,
Nagy tanácsot ülni a templom tetején,
De nem tart sokáig csicsergő vitájok,
Mert egy az akarat, egy az ösztön nálok.

Gondolják, el van az végezve mind régen,
Amiért megszálltak egykor e vidéken:
Elhozták a tavaszt, a termő időket,
A szegény földműves áldotta is őket.

Sárpalotáikat összehordogatták,
Páros ajakkal az eresz alá rakták,
Pajkos, játszi gyerek ha itt-ott leverte,
Kölcsönös szerelmök a kárt kiheverte.

Újra építették: üdvöket ott lelték,
Szerelmök zálogát együtt melengették,
Kis tollasok tőlök repülni tanulva,
Együtt indulhatnak most a hosszú útra.

Derültebb ég alá visznek-e hírt rólunk?
Hogy ma mivé lettünk, hogy egykor mi voltunk?
Követ hengerítünk a hegy tetejére,
Mindig visszagördül, mielőtt felérne.

Nyom bennünket maga már a puszta lég is,
 Nem csalódunk-e, ha bízni tudunk mégis?
 Van-e jobb jövőnk a sors könyvébe írva?
 Vagy saját bűneink döntenek a sírba?

Oh szabad madárkák! szebb hazába értek,
 De tudom, tavasszal újra visszatértek:
 Ha a tél bilincset lerázza vidékünk,
 Egy reménysugarat hozzatok ti nekünk.

Tátra-Széplak, augusztus 17.

TÁTRAI HANG.

Mely nemrég hó sugárral illete,
 Hidegszik a Tátra lehellete.
 Bár föl nem ébredt még alvó viharja,
 Fejét már vékony hólepel takarja.
 Erdő, mező alatt még ünnepel
 S félve tekint a havas bércre fel.

Ne félj erdő, vidám mező, ne félj!
 Örömeidnek csak nyugodtan élj,
 Bátran viseld ünnepi zöld ruhádat,
 Ne is emelj a természetre vádat;
 Vándor felleg a bércetetőn havaz,
 A télnek csak muló játéka az.

Ő maga még túl messze éjszakon
 Bolyong, borong jégfödte tájakon;
 Majd elközelg, határunkat átlépi
 S rólatok az ünnepi díszet letépi,
 De félelemből, míg távol marad,
 Mért áldoznátok néki a nyarat?

Tátra-Széplak, augusztus 17.

MIT KÉRJÜNK? MIT VÁRJUNK?

(Egy vallás-erkölcsi felolvasáson.)

Kik itt ma az élet rögös útján járunk,
 Súlyos terhünk alatt mit kérjünk? mit várjunk?
 Zörgetjük kapuját a titkos jövőnek,
 Melyre hímet félénk reményeink szőnek.

Buzogjon mindenütt részvét a szegényért,
 Ki gyötrődve izzad a napi kenyérért;
 Bágyatag szeméből ha törülsz egy könnyet,
 Nehéz sorsa bizony annyival is könnyebb.

Terített asztala töltekező dúsnak
 Juttasson morzsát az éhező koldúsnak,
 Meghálálni maga a koldus nem bírja,
 De van, aki azt majd az égben felírja.

A munkásnak pedig hű munkája bére
Méltatva, nyugtatva jusson a kezére,
Se bérét, se magát, közprédának vallva,
Soha el ne nyelje az állam hatalma.

Sínlik ott a közjó, a teste merő seb,
Hol zsarnokolja a gyöngét az erősebb ;
Senkire ne zúgjon földi ember vádja
Azért, hogy az istent, így vagy úgy imádja.

Lelkiismeretre ne készítsen láncot,
Kárhözátja lesz úgy, mi üdvének látszott,
Saját vesztére tör akkor is, ha nyerne,
Hiszen magával az istennel perelne.

És hát a legfőbbnek, köz édes anyánknak,
Mit várjunk, mit kérjünk szenvedő hazánknak ?
Talán szabadságot, élte levegőjét,
Hogy az hatalmassá növelje erőjét ?

Tán : hogy ne kergessen való helyett álmot,
Intsék küzdelmei, melyeket kiállott,
Lelkét ősi átok, rút viszály ne tépje,
Így legyen boldoggá egyetértő népe ?

Oh! ki sorolná el mit várjunk ? mit kérjünk ?
Gonosz napok után hogy jobbakat érzünk ?

Szívünk ha remények árjába merülne,
Nem lenne-e gyászos ébredés belőle ?

Ki sorsunkat ott fenn az égben intézi,
Ő a Gondviselő, ő reá kell nézni,
Akaratja nélkül egy fűszál se vész el :
Várjuk áldását, de ne összetett kézzel.

Október 12.

A SÍRPALOTA MELLETT.

(Kossuthról.)

Bevonul a vezér — nem várt rá hiába —
Művész keze-rakta sírpalotájába,
Nem ő maga vonul, őt ne keressék itt :
Viszik csak szelleme cseréptöredékit.

Ha csakugyan él még s küzd az idő ellen
Az a láncából kiszabadult szellem,
Ünneplői felett itt lebeg-e vajjon,
Vagy tova röppen, hogy ne lásson, ne halljon ?

Vesz-e majd egy percre pihenőt magának
Ragyogó tetején a sírpalotának,
Népén és hazáján tekinteni szélyel,
Örök szeretettel, régi szenvedéllyel ?

Ah! vigasztaló fény nem derül ott rája;
 Mély keservvel siet végtelen útjára,
 Látva, hogy az eszmény, melyért szive lángolt,
 A föld gőzkörében csalfa, tűnő láng volt.

Nyűgös ingoványba, útvesztőbe dültek,
 Akik melegétől áthatva hevültek.
 Felhőt vont magára az ég boltozatja
 S a csalóka lángot a haza siratja.

Budapest, december 1.

TÉLI ÜDVÖZLET.

Az őszi lombok már lehulltak,
 Üdvözöljük már a telet,
 Mely bárha későn, bárha jókor,
 Bennünket soha nem feled.

Gyülöljük, vagy szeressük érte,
 Ő arra mind nem ad sokat;
 Egyszer, amint régen kimérte,
 Minden évben meglátogat.

Arcától néha szinte félünk,
 Oly meleg, oly kecsegtető,
 Nyájaskodik velünk vidáman,
 Áldja is a szántó-vető.

Majd jégpáncélt borít magára,
 Viharzik benne a harag
 S mint unalmas, mogorva vendég,
 Sokáig nyakunkon marad.

Napjainkat rövidre szabja;
 Hosszú, hosszú éj kell neki,
 Hogy a hajnal elunja várni,
 Míg fátylát föllebentheti.

Egykedvüleg, hallgatva nézi,
 Midőn a kandalló körül
 Csendre intő nyugalmas estén
 A kis család mélézva ül.

Szemlélve mindazt, amit a mult
 Elvitt tőlök, vagy meghagyott;
 Tiprott mezőn egy-két szomorgó
 Virág mellett a sok gyomot.

Sorsát a zaklatott hazának,
 Melyet csüggeszt egy ős teher,
 S lábainál küzdelmi díjul
 Mindig csak tört remény hever. —

Én mégis szívből üdvözöllek;
 Tél-barátom, mulass velem,

Hókoronád fehér csillámát
Én is fejemen viselem.

Képed mása rajzolva rajtam,
Az a néma, az a rideg ;
De mégsem egészen hasonló:
A szívem még nem jéghideg.

Bár életoltó zord hatalmad
Tőled mindenkit elriaszt,
Benned s magamban sejtem, érzem
A közelgő örök tavaszt.

December 12.

1910.

BÉRCEK, ERDŐK.

Bércek, erdők, ismét eljöttem közétek,
Régi híveteket ha megismernétek.
Nem a társaságért, mely zsibong körültem,
Annak hullámába én sohasem merültem.

Jöttem szép emlékek buzdító szavára,
Egy sűgárt keresni éltem alkonyára,
Szívni levegőtök hűs, illatos árját,
Mely ide a tavasz mezejéről jár át.

De kik a magasban hallgattok fölöttem,
Bércek, tőletek én tanulni is jöttem.
Megérteti velem csodálat és részvét
Néma fönségeitek szótalán beszédét.

Ha az ég haragszik és küzdenetek kell
Ellenetek zúdult harcos föllegekkel,
Mennydörög, villámlik: rendületlen álltok,
Aztán a dicső nap fénye ragyog rátok.

Fejeteken magát a tél mutogatja,
 Le-leröppen hozzánk fagyos fuvalatja,
 De lábaitoknál itt az aljban mégis
 Virág nyil s az nekem vígasz is, remény is.

Tátra-Széplak, augusztus.

ÚJ TAVASZ.

Leráztuk hát nyakunkról a telet!
 Új étellel biztat a kikelet.
 Mozdul, ébred az elnyomott erő
 S a föld alól is bátran tör elő.
 Mozdulatát reménykedve figyeljük,
 S a szabadság nevében üdvözöljük.

Emelkedjék a munkás honfi kéz,
 Minden szív, mely áldozni, tenni kész,
 A higgadt ész, mely számít s mérlegel,
 A szenvedély lángját kerülje el
 S derítsen már az új tavasz sugára
 Megáldó fényt az elgyötört hazára.

Március 30.

A CZENKI SÍRBOLT.

Gyászt hirdető nap, átokverte mult,
 Mely ötven év előtt reánk borult.
 A nemzet szíve megrendül megint,
 Ma is megrendül, hogyha rátekin:

A csillagok közé van az felírva,
 Bús fényt lövel onnan a czenki sírra
 S gyötört hazánk szemébe könny remeg,
 Látván, hogy ott Széchenyi szendereg.

Ah! mily idő volt, mily kecsegtető!
 Nyiló tavasz, új éltet hirdető,
 Érezni kezdtük börtönünkön át
 A szabadság rég várt fuvallatát
 S ím egyszerre, bár nincs borús előjel,
 Ránk sujt az ég egy villámos dőrejjel,
 S ő, a leghívebb, ő, a legnagyobb,
 Romba dőlve bennünket itthagzott.

Döbbenve álltunk a rémhír felett,
 A sír szinte reményünk sírja lett,
 Temetkező fél a nemzet maga,
 Sötétlő pont az égbolt csillaga.
 A költő lantja is gyászfátylat ölte,
 Nagy veszteségünk hangot csalt belőle
 S azt, ami a kidőltben isteni,
 Dalban kívánta örökíteni.

Napunk volt ő, sugárit hintve szét
 Felébresztette alvó nemzetét,
 Utat jelölt, biztos vezér irányt
 A messze tündöklő nagy cél iránt ;

Próféta lelkivel jövőkbe látott
 S reményt, vigaszt mikor már nem talált ott,
 Sötét örvény fölött emelt kezét
 S mélységébe önként temetkezett.

Beszél-e most hozzánk az ötven év,
 Zászlónkon irva a Széchenyi név?
 Felé fordúl-e most szivünk, eszünk,
 Midőn ma róla így emlékezünk?
 Úgy szeretni a hont, mint ő szerette,
 Bölcsen, hiven, lidércfényt nem követve?
 Biztató választ mind hiába vár,
 Zúg a hullám, borús a láthatár.

Oh! czeni sírbolt, mely elrejtetted őt,
 Törődve állunk zárt ajtód előtt;
 Nyíljék föl a zár, im azért jövénk,
 Hogy visszakérleljük még őt közénk,
 Hogy népe lelkét szüntelen sugallja,
 Honszerelme, eltűnt dicső alakja,
 Melynek értéke az elröppenő
 Idővel nem csökken, de egyre nő.

Eltűnt, de nem minden tűnt el vele,
 Fölöttünk leng még őrző szelleme;
 Lengjen, tanítson szirten, gáton át
 Erős hittel követni nyomdokát.

Csak azt ne, azt ne hagyja ránk örökbe,
 Mi nagy szívét oly rémitőn gyötörte
 S mért rá titokban dúló szenvedést:
 Hazánk jövőjén a kétségbesést.

Április 8.

A MAGVETŐ.

(Üdvözet Mikszáth Kálmánnak.)

Papírföldbe, melyet a sors
 Néked birtokul adott,
 Pazar kézzel hintegettéél
 Apró fekete magot.
 Csüggedést legyőzve,
 Évről-évre szórtad,
 Egy sugallat kísért:
 Jó az isten, jót ad.

A kalászkok im megérttek,
 Itt van a bő aratás,
 S érted, a hú magvetőért
 Felhangzik az áldomás.
 Nem vegyít ma abba
 Ellenhangot senki,
 A műzsákkal együtt
 A nép ajka zengi.

Ez ünneplés, e zaj, e fény,
 Melyben köztünk elmerülsz,
 Oh mondd, boldogít-e vajjon,
 Ha szobád csendjében ülsz?
 Ajándéka becsét
 Tudom, azért érzed,
 Mert pecsétet nyom rá
 A nyugodt önérzet.

Május 1.

GYULAI PÁL SÍRKÖVÉRE.

Kereste hűn, bármerre lépett,
 Az igazat, az örök szépet,
 S mert a földön azt el nem érte,
 Lelke az égbe szállt fel érte;
 De szelleme a hazához tapadt
 S műveiben örökre itt maradt.

Július 20.

TITOK.

Titkod ha van, ne bízd madárra,
 Szivébe azt madár nem zárja,
 Csacsogja erdőnek, mezőnek
 S róla ott majd meséket szőnek.

Szellőre se ; ne higyj szavának,
 Hízelve suttog a világnak,
 El-elhallgat, de fölkel újra,
 Titkodat ő is elárulja.

Virágra bízd s nyugodj bele,
 Megőrzi ő s elhal vele.

Tátra-Széplak, augusztus.

KÉPZELET.

(Emlékezés Jókaira.)

Szívtelen barátod, a szárnyas képzelet,
 Nem földi tájakon repülgetett veled,
 Egész élteden át magához szorított
 S szemedre csalékony kék fátyolt borított.

Úgy megbabonáza ifjúkori lázad,
 Hogy tündérnek néztél egy fejér csontvázat
 S mikor agg-kebledre egy virágot tűzött,
 Leggonoszb játékot veled akkor űzött.

Sugdosta s elhitted, hogy tavasz van, nem tél,
 S ifju virágoddal te is ifju lettél;
 Későn vetted észre, hogy él a természet
 S ha ellene jártál, szenvedés a részed.

Oda, hol most bolygasz, a végtelen térbe,
 Szívtelen barátod vajon elkisért-e?
 Integet minket, hogy ne tiporjuk el itt
 Földre hullt koszorúd fényes leveleit.

Tátra-Széplak, augusztus.

ARATÁS.

Mélázva ülök
 Puha fészkekben;
 Oh! be szeretnék
 Kirepülni innen,
 El, messze, messze!
 Virányán bolygani
 Szabad mezőknek,
 Kezet nyujtani
 Az anyaföldnek,
 Ha éreznék rá
 Módot, erőt,
 Mint volt apámnak,
 Az ős természet
 Boldog fiának,
 Rég, rég ezelőtt:
 Meleg napfényen
 Nekivetkezve
 Szórni a földbe
 Veritékezve

Bőven a piros
Búza-magot,
Remélve, várva
Dús aratásra
Sűrű keresztet
S otthon a szérűn
Magasra eresztett
Nagy asztagot.

Mikor a tél eljő
S tarlott mezeinkről
Mindent betereiget
S hóviharos felhő
Borítja egét:
Egyszerű hajlék
Tűzhelye mellett
Érzeni nyájas
Rokoni körben
A szeretetnek
Áldott melegét.
Élni nyugodtan
Élni vidáman
Azzal, mint a nyár s ősz
Tárháza adott,
Sejteni, várni
Téli borúból
A közelítő
Tavaszi napot.

S bízva imáink
Nagy erejébe,
Egy-egy szent könyvet
Venni elő
S tenni sorsunkat
Annak kezébe,
Aki felettünk
Gondviselő. —
Hajh! az ábrándot
Elkésve szőttem,
Az élet már egy
Puszta előttem,
Áldatlan ugar,
Dísze, virága
Nem búzavirág,
Csak lenge avar.
Egy szövegetben
Ott feledetten
Túl-érett kalász-
Foltocska maradt;
Én vagyok az, — látom
S nyugodtan várom,
Jön az arató
És learat.

Tátra-Széplak, augusztus.

A FENYVESEK BUCSÚJA.

Sokáig volt a Táttra nékem
 Hú barátom, hűs menedékem,
 Szívtam üdítő balzsamát.
 Most, hogy tőle el kell szakadnom,
 Szellő ajkán zizegni hallom
 A fenyvesek búcsú-szavát.

«Kitártuk keblünket előtted,
 Múzsád is érzé gyógy-erőnket,
 Ránk mindig hálával tekints;
 De tört szívet éppé nevelni,
 Halottba életet lehelni,
 Bűvös hatalmunk arra nincs.»

Táttra-Széplak, augusztus 19.

ELŐRE.

(A Miskolci Napló tizedik évfordulójára.)

Kinek révpartot ér hajója
 S vihartól tépett lobogója
 Erőtlen csüggedésre int:
 Ott legyen-e hát véghatára?
 S ne szálljon-e elszánt csatára
 A tenger árjával megint?

Elő, elő a szívvel, észszel!
 Tovább evezni fürge kézzel;
 Hadd forrjon a zajló elem:
 Jó az isten, hatalma jót ad
 S várja nem rettenő hajódat
 Uj révparton, új győzelem.

Szeptember 11.

OH URAM!

Ne hagyj el, oh uram! ne hagyj el engem,
 Jóságodat én mindig áldva zengem;
 Azt érzem, midőn örültem,
 Hogy virágok nyiltak körültem
 S midőn szeretteim sírjára
 Bőven omolt bús könnyem árja.

Ha szívem olykor gyötrődve törődik,
 S szenvedésem súlya lenyom a földig,
 Ha elfog a kétség hatalma:
 Ne fordulj el, ne hagyj magamra,
 Sugározd rám kegyelmed fényét:
 Az élet kedvét és reményét.

November 22.

1911.

GYERMEKEIM.

Adott, adott nekem is a végzet
Szűk teleken egy parányi fészket ;
Áldom érte, de azért is áldjam,
Hogy sohse volt nagyratörő vágyam ;
Egy-egy szép reményem
Bárha semmivé lett,
Mégse maradt nekem
Adósom az élet.

Gyermeket is én eleget nyertem,
Velök régen tele van a kertem ;
Mind az enyém, én vagyok az apjok,
Szüle-gonddal csügg a szemem rajtok.
Felvirulásokat
Örülök, ha látom,
Elrejtve magányban
Ők az én családom.

Hallgatag nép, ritka jó testvérek,
 Egymás mellett boldogan megférnek.
 Nem ismerik az ember világot,
 Irigységét, szenvedélye átkát.
 El-kivándorolni
 Vágyat egy sem érez,
 Mély gyökerek fűzik
 A föld kebeléhez.

Múzsám köztök mulatozva járdal
 S dalra készti őt is a madárdal,
 Lány fuvalom, eleven zöld pázsit
 Élesztgeti szive dobbanásit.
 Eltűnt ifju korát
 Szinte újra éli
 S gyermek seregének
 Mélázva regéli.

Szeretetök, amint csak kívántam,
 Évről-évre megújul irántam.
 Küzdenek a szárnyaló idővel,
 De engemet nem felednek ők el;
 Öregségemre is
 Mind körültem állnak,
 S zöld lombbal, virággal,
 Gyümölcsrel kínálnak.

Nyitva a kert, jertek ide, jertek,
 Aggó szüle s tévedező gyermek!
 Itt a példa: szemlélve tanulni
 S a futamó évekkkel javulni.
 Itt öleli egymást,
 Szó nélkül is áldva,
 Szülői szeretet
 És gyermeki hála.

Január.

KÖNNYEK.

Mikor az ég elbusúlva
 Sűrű könnyet hullat,
 Zsendül attól hegyen, völgyön
 Új, erős virúlat.

Fölemeli csüggedt fejét
 Elalélt virág is,
 És üdébbnek érzi lombját
 A sínló faág is.

De a sűrű néma könnytől,
 Melyet szemünk hullat,
 Ah! körülünk nem újul, de
 Hervad a virúlat.

A virágot, melyet szívünk
 Gyönyörködve ápol,
 Elborítja s bús halottá
 Mossa a könnyzárpor.

Május 26.

A SZOBOR BESZÉL.

Áll a szobor magas talapzaton,
 Hozzám beszél, figyelve hallgatom ;
 «Isten hozott, te régi hű barát!
 Gondoltam én itt is gyakorta rád,
 Itt, hol sok év előtt szülő hazám
 Porondján érc-alakká változám,
 Halott-érccé, de melyben nincs kihalva,
 Él s működik még a szellem hatalma.

A gyors idő folytát szemlélem itt,
 Árján viszi a lét küzdelmeit.
 Hulláma fel-felhág, meg visszahull,
 Így foly örökké változatlanúl.
 Ezt tükrözi, bármint tekintem is,
 Rég-rég lezajlott földi életem is ;
 De mind arról, mit így látok vagy érzek,
 Senki másnak, csupán neked beszélek.

Mily élet volt az! te jól ismeréd
 Örömeit, fájdalma tengerét,

A gyötrött szívet, a tarolt mezőt,
 Melyre dísz csak képzelmem fénye szótt.
 De most már íme lásd, körös körül
 Lábam alatt virágszőnyeg terül,
 Tövisei mind eltűntek előlem,
 Mert hű valék, mert szobor lett belőlem.

Éjféli csendben jó egy pillanat:
 Zendülni hallok néma lantomat,
 Balzsam volt egykor búbájós szava,
 Midőn sebektől vérezett a haza;
 Most a multat felejtí a jelen,
 Új hangok mellett régi küzdelem,
 Lázás erők egymásra törve fornak...
 Oh! mondd, nem jobb-e itt állnom szobornak ?»

Rimaszombat, június 7.

ŐK HÁRMAN.

Pihengetek a hegytetőn,
 Mert fáradalmat érzek;
 Az elhagyott mezők felé
 Még vissza-vissza nézek.

Előttem tündököltek ott
 Arany, Tompa, Petőfi,

Silány korban egybeforrtan
A nemzet magvetői.

Kérkedhetik velök bizony,
Bármily messze haladtak,
A szegény ős magyar talaj:
A nép, melyből fakadtak.

Nevét a csillagok közé
Jegyezte mind a három,
Kettőjökét, ápolva hűn,
Most is szivembe zárom.

Őt, aki pályabéreül
Csak a nyugalmat kérte,
«Egy kis független nyugalmat» —
De míg élt, el nem érte.

És Őt, kinek barátja volt
Lant, biblia, természet;
De belsején mind a sírig
Titkos féreg emésztett.

Ámúlatom, csudálatom
Szállott a harmadikra,
Kiben hódító lángra nyúlt
Korán az égi szikra.

S dicsősége magaslatán
Nem akart mást keresni,
Mint harcmezőn, duló csatán
A hazáért elesni.

És a hadak zord istene
Hallgatott is szavára:
Eltiporta, hogy előtte
Az eget így kitárja.

De hajh! nem óhajtásaként
Omolt ki ifju vére,
Véréből nem röpönt felénk
A szabadság tündére.

Összetiport teste fölött
Győztes ellenség rivallt,
S féke-vesztett zsarnok önkény
Hirdette a diadalt.

Rég alusznak mind a hárman,
Csak szellemök van ébren,
Átlengik a küzdő hazát
S leszállnak olykor értem.

Én is velök, vagy utánok
Egy ösvényen bolyongtam,

Hordva sorsom könnyü terhét
Panasz nélkül, nyugodtan.

S míg a tölgyet mind ég felé
Emelkedőnek láttam,
Ábrándot én egy zöldellő
Bokor árnyán találtam.

Míg a sasok kék magasban
Keringettek felettem,
Én itt alant örvendező
Madárcákkal csevegtem.

S zengtük a dalt, mint szívünkbe
Az isten újja írta:
Lombok közt a fülemüle,
Rögek közt a pacsirta.

Zengedeztük; de ránk borult
Hóföllege a télnek
S gémberedő madár ajkán
Elhallgatott az ének.

Tátra-Széplak, július.

* Elmondtam a Kisfaludy-Társaságnak Miskolcon tartott ünnepélyes ülésén, mely nekem szóló, feledhetlen szép ünnepély volt.

L. J.

ÚTASOK.

Hogy űzik egymást, hogy szaladnak,
 Apró hullámi a pataknak !
 Miért sietnek és hova ?
 Mellettök, amint útra kelnek,
 Fürdő virágok esdekelnek:
 De nem hallgatják meg soha,
 Vígan iramlanak tova.

Szeretettel fordul hozzájok
 S integeti bérces hazájok:
 «Kis fiaim! ne menjete!k!
 A sík alföld bármint varázsol,
 Sohsem lesztek boldogok máshol,
 Itt van a ti jó helyetek,
 Keblemen, hol születtetek!»

Oh! ha köztök már célhoz érve,
 Csak egy is újra visszatérne
 És elregélné sorsukat:
 Hogy vándorútjokat mi várja,
 Hogy elnyeli a tenger árja,
 Nevök s emlékök sem marad:
 Folytatnák-e futásukat ?

Tátra-Széplak, augusztus.

HAZAFELÉ.

Repül az én időm, kevés van itt hátra,
 Ha meg nem ún addig pártfogóm, a Tátra.
 Ő engem, vagy én őt, bár érzem előre,
 Szomorú lesz végkép búcsút venni tőle.

Mert engem réges rég, hogy bajomat lássa,
 Borsodi alföldről ide csalt varázsa.
 Évről-évre vonzott és szinte csudát tett:
 Távol ismerősből meghitt jó barát lett.

S most, hogy szép frigyünknek idestova vége,
 Mintha szemrehányón suttogna vidéke,
 Öleget, marasztal az illatos lég is,
 Melytől rózsaszínt nyer a sápadt remény is.

Égre törő bércek havas koronája,
 A teremtó erő csuda nagy munkája,
 Fenyves erdők, melyek szívesen fogadtak,
 S árnyas rejtekökben dalaim fakadtak.

Szomorú lesz bizony a magányban néha
 Valóság helyett a képzelet játéka
 S mindazt, ami még ma örömünk, sajátunk,
 Csak az emlékezet tükörében látunk.

Tátra-Széplak, augusztus.

VÁLASZ EGY LEVÉLKÉRE.

Az vagyok-e hát valóban
 A ki emlékedben él,
 Kihez szíved most rajongó
 Búbájos hangon beszél ?

Vagy eszményi képet rajzolt
 Előtted a képzelet
 S elmerengve, elmulandó
 Szép játékot űz veled ?

Érzelveid forró árja
 Oly erővel int felém,
 Mintha egy eltűnt tavasznak
 Lehelletét érzeném.

Mintha elkésett virágot
 Nyitna még a tél hava
 S a romok közt szebb jövőről
 Zengne a remény szava.

Oh! hadd rejtsem s ne felejtsem
 Ez érzést, e szózatot!
 Rózsafelhő hadd kísérje
 A leáldozó napot.

Szeptember 21.

1912.

JÓ ÁM PAPNAK LENNI.

Jó ám papnak lenni, de szentpéterinek ;
Jól imádkozott az, aki azt nyeri meg,
Nyer sok buzgó hívet és áldott vidéket,
Papi szegénysége ott fog érni véget.

Neki terem síkon az acélos búza,
Gyümölcsfa is bőven, hogy az ágát húzza,
Gondját széleszteni, ha ugyan lesz gondja,
Aranyszínü borát a hegy neki ontja.

Magas hegytetőn áll szőlője, pincéje,
Tündéri szép tájkép tárul ott eléje,
Tágas gyönyörű völgy, hol a Sajó épen
Mint egy ezüst kígyó kanyarog közében.

Nagy messze távolból a bércek királya,
A fenséges Kárpát integet reája,

Jobbra pedig, hol a völgykapu kinyílik,
Végtelen alföldünk tengere fehérlik.

Tavasszal, mikor már erős a tenyészet
S ünnepi zöld ruhát ölt fel a természet,
Aki innen szétnéz, ég, föld magyarázza :
Nem is szőlőhegy ez, de az isten háza.

Mennyezet fölötte az ég boltozatja,
Mely áldó sugárit szerte ragyogtatja,
Kegyes hallgatói kis bokrok, magas fák,
Zsoltár-éneklői énekes madárcák.

Épp úgy hallja isten a madár zengését,
Mint a gyülekezet harsány éneklését,
Mely lent a templomban rengeti a falat
S az ég felé szinte erőszakkal halad.

A pap aztán oda csak közelről lép be
S hinti a magot a hallgatók lelkébe,
Bőven hintegeti gazdag tárházából,
Meváltója nyomán a szent bibliából.

S hogy népét ne csak ő, de más is táplálja
Az örökéletre : ott van a káplánja,
Mikor kell : segítség, mikor kell : mulatság,
Katétrát kívánó fürge fiataltság.

Körülte, fölötte nappal s éjszakán át
 Isteni nyugalom terjesztgeti szárnyát
 S ha azt még családi boldogság tetézi,
 Szent Péter a mennyből irigyelve nézi.

Január.

ALKONY.

Ha majd alkonyra száll napod,
 A sír felé közelgesz
 S előtted minden földi jó
 Értéke, bája elvesz:

Kétség ne dúlja lelkedet,
 Légy a nagy útra készen:
 Ott maradsz, hol mindig valál:
 A teremtő kezében.

S ne kivánd, hogy ércből legyen
 Az a végső hajócskád,
 Mely veled majd az enyészet
 Tengerére hajóz át.

Mit ér annak fényes ércben
 Virágok közt pihenni,
 Kit a lélek már elhagyott,
 Ki már csak senki, semmi?

Egy egyszerű deszka-burok
 Illőbb hozzád s elég is ;
 Élő társad volt az egykor,
 Habár nem ismeréd is.

Fenyvesek közt az ég felé
 Fejét büszkén emelte :
 Most egy érzéktelen darab,
 Oly múlandó, miként te.

Könnyen, hamar beolvadtok
 Együtt a föld porába
 S rátok vár az örök élet
 Ismeretlen világa.

Sajó-Szentpéter, március 27.

VADVIRÁGOK.

Szeretteim rég elpihentek,
 Sírjok fölött némán merengek.
 Képzetelem bűvös szavára
 Felpattan a koporsók zára :
 Ismert alakokban
 Mind előmbe lépnek
 Enyésző lakói
 A sír kebelének.

A mult egyszerre csak megéled,
 Újra pezsdül az eltúnt élet,
 Látom a kis boldog családot,
 Mely hajdan engem úgy megáldott.

Érezzük örömét
 A viszontlátásnak,
 Könnybe borul szemem
 S vége a varázsnak.

Körültem zöld füves mezőben
 Vadvirágok virulnak bőven,
 Szeretkeznek, álmodva élnek,
 Örök életökről mesélnek.

Hogy soha, de soha
 Nem hervadnak ők el,
 Fiatal szépségök
 Dacol az idővel.

Álmodjatok, örüljetek ti
 Nyár és tavasz vidám szülőtti,
 Színpompátokat áldja, védje
 Az öröklét vágya, reménye:

De én méla búval
 Tekintek reátok:
 Köztetek tavalyit
 Egy szálat se látok.

Június.

VERSEIM.

(Úti társak.)

Verseim hat lábon járnak,*
 Én, tipegve, hármon,
 Ők a hajnalért hevülnek,
 Én az éjet várom.

Együtt róttuk a nagy útat,
 Lelkesedtem tőlök;
 Útunk véget ér ma-holnap
 Eltűnök előlök.

Hült helyemet soraikban
 Meglepetve látják,
 S elárvultan, elhagyottan,
 Nevemet kiáltják.

A közel bérc tiszta hangon
 Egyszer visszazengi:
 Azután csend, csend örökké,
 Ezt a hangot soha többé
 Nem hallja meg senki.

Augusztus 28.

* Az alexandrin-sorok.

ÉDES ANYÁM.

(Rudyard Kipling után, angolból.)

Ha felhágnék a legmagasb tetőre,
Tudom, hogy kinek szerelme kísérne:
Édes anyámé.

Ha elmerülnék mélylő tenger árban,
Tudom, kinek könnye hullna utánam:
Édes anyámé.

Ha test s lélek elkárhoznék leverve,
Tudom, kinek imája hozna helyre:
Édes anyámé.

Október 24.

ISTEN FÁJA.

(A magyarbéli parkban.)

Falu szélén ódon kastély körül
Tágas díszkert, gyönyörű park terül,
Aki szemét távolról ráveti,
Sötét nagy erdőnek képzelheti;
Erdőnek nem erdő,
Ott már a művészet
Kezétől finomult
A vadon természet.

Százados fák uralkodnak abban,
 Cserjék, bokrok szabályos vonalban,
 Virágágyak csoportja közt pedig
 A királyné: rózsza büszkélkedik.

Egy-egy nagy tisztáson
 Puha pázsit szőnyeg
 Kínálgatja magát
 Édes pihenőnek.

Tavasszal, hogy a szendergő élet
 Fűben, fában buzogva föléled,
 Annyi búbáj áradoz itt szerte,
 Akár csak a Paradicsom kertbe.

Ki árnyas útjait
 Andalogva járja:
 Itt már szinte nem is
 Földi gyönyör várja.

Jár pedig itt valaki gyakorta,
 Gondját, baját kíséretül hordva,
 Rejtett sebét itt fedi fel bátran
 S gyógyítgatja ájtatos magányban.

Gyöngé női szíve
 Itt beszél az éggel,
 Hogy erősítse meg,
 Hogy ne hagyja még el.

Társaul csak imakönyve kellett;
 Megáll egy vén gesztenyefa mellett,
 A fa törzsét szentkép ékesíti,
 Őt az mindig imádságra inti.

Ezt a helyet szinte
 Templomnak találja,
 A vén gesztenyefa
 Neki isten fája.

Keblét gyakran kitárja előtte,
 Titkon reméll égi segílyt tőle,
 Földi sorsát imájára bízza
 S enyhülve tér a kastélyba vissza.

Rideg hitetlenség
 Ne legyen birája,
 Hogy egy gyarló képben
 Ő az istent látja.

Oh! az isten mindenfelé ott van,
 Pórkunyhóban, fényes templomokban,
 Fűben, fában, a földön, az égben,
 Egyszóval az egész mindenségben:

A vén fa mellől is
 Hogyne hallaná hát
 Egy hozzá repeső
 Szív buzgó imáját?

December.

EMLÉKEIM.

Én e szép világon
 Néma nem maradtam :
 Örömemnek, búmnak
 Zengő hangot adtam.
 Örömem elég volt,
 Búm pedig kevés :
 Szívemet tisztító
 Egy-egy szenvedés.

Sorsom intézője
 Legyen is megáldva,
 Nem panasz illeti,
 De köszönet s hála,
 Most mikor halmozott
 Időm súlya nyom
 S életem határát
 Már-már elhagyom.

Egy ohajtás mégis
 Rejtve borong bennem,
 Ingatag reményén
 Jól esik pihennem :
 Ha a túlvilágra
 Átröppenni kell,
 Emlékeim is hadd
 Kísérjenek el !

December 18. éjjel.

1913.

HANGYA ÉS FÜLEMÜLE.

Sohse búsúlj kis fürge hangya,
Hogy nem lehattél elefánt,
Sürgő munkádban meg ne lankadj,
Az éghez is hálátalan vagy,
Ha sorsod kicsinylése bánt.

Hogy téged hangyának teremtett
A természet, jót tett veled;
Szükségedet kevésre szabja
S tárházából mindig megadja,
Gondja van rád, el nem feled.

Szeretnéd-e, ha nagy mivoltod
Távol vadonba rejtene
S életedet az meg nem óva,
Szenvedélyes vadász golyója
Véres zsákmányúl ejtene?

Szeretnéd-e, ha törbe csalva
 Befognának az emberek ;
 Szűk ketrecbe rabként bezárva,
 A nép téged bámulni járna
 S bosszantana minden gyerek ?

Most hó nyárban téli napokra
 Élelmet gyűjtögetni jársz,
 Együtt vándorlasz a sikerrel
 S magadnál is nagyobb teherrel
 Zsombék hazádba visszaszállsz.

Munkásságod szerény gyümölcseit
 Éled nyugton és szabadon,
 Híven tapadsz az anyaföldhöz,
 Erdőn, mezőn ember nem üldöz,
 Sőt tanul is szorgalmadon.

Te se búsulj fülemülécském,
 Hogy nem lehettél bérci sas:
 Hadd lengje ő a felhők táját,
 Előttem a te földi pályád
 Gyönyörűbb, bár nem oly magas.

Rabló sas ő, emberkerülő,
 Élelmet is ritkán ha kap
 S midőn lázongva gyötri éhe,
 Reátok gyilkos szenvedélye
 Apró madárkákrá lecsap.

Költője vagy te a tavasznak;
 A hajnal énekedre vár,
 A néma éj is arra hallgat
 S találsz nála édes nyugalmat,
 Ha röptöd elfáraszta már.

Sűrű lombok árnyába rejtve,
 Lakásod oly igénytelen!
 Meleg fészked meg van ott áldva,
 Hű pároddal magát kínálja
 A boldogság, a szerelem.

Örülhetsz is, hogy két hazád van,
 Nem úgy, ah! nem úgy, mint nekünk:
 Veled mindig tavasz-virúlat
 Az élet szép játéka múltat,
 Míg itt mi romlunk, súlyedünk.

Hagyd a sasok rideg világát,
 Szeresd, élvezd a magadét,
 Ne háborítson dőre vágyad,
 Jó sorsodat dalolva áldjad,
 Mint én áldom a magamét.

Január.

ÁRNYAK.

Éjjeli mély csendben
 Túlvilági árnyak
 Engemet magokhoz
 Hívogatni járnak,
 Itthon maradásra
 Egy sem int közülök,
 Látják: a nagy útra
 Magam is készülök.

Oda, hol ők vannak,
 Lent, vagy fönt felettem,
 Mind, aki szeretett
 S akiket szerettem,
 Földi sátoromból
 Úgy költözöm én el,
 Bízva, hogy a sorsom
 Egy lesz az övékkel.

Január 21.

NOÉ GALAMBJA.

Pusztult vidékről leng felénk a szél,
 Jajongással busító gyászt regél.
 Légi útján egy percre meg-megáll
 Hol könyörülő szíveket talál.

Mért vándorol? mit vár a gyász regétől?
Részvét könnyet a hallgatók szeméből.

Szegény valék, de már koldus vagyok,
Rám a csillag is szomorún ragyog;
E világon nincs annyi kis helyem,
Hol nyugalomra hajthatnám fejem.
Mind elvesztém veritékem jutalmát,
Amit kuporgattam egy életen át.

Elolvadtak a sűrű fellegek,
Vég-pusztulás omolt reánk velek,
Elég volt egy borzalmas éjszaka,
Hullámokkal jött a halál maga,
Patakjaink is tengerré dagadtak
S élőt, nem élőt magokkal ragadtak.

Ég, föld haragja ellenünk riadt,
Tán büntetésül bűneink miatt;
Tőlök sujtott le, nem vártuk soha,
Árvíz-alakban isten ostora;
Vagy sujtani tán a hazát akarták,
Hol a pártos vizsályt már megsokalták.

De a hazával mit vétettem én,
Rejtett völgyben földhöz ragadt szegény?
Hisz engem a nagy világ elkerült,
Dolgos kezem munkában kérgesült:

Megsemmisíteni rám miért rohantak
Hullámai a gyilkos áradatnak ?

Mily rémület volt! mily kétségb'ésés!
Esdő szavakra tört a csüggedés ;
«Ingadozik hitünk, szivünk, eszünk ;
Uram! jövel! segíts, mert elveszünk.»
Így ébreszté háborgó tenger árján
A szendergő Megváltót a tanítvány.*

Szendergett ő, mikor nagy hirtelen
Ránk tört éjjel az a szörnyű elem.
Kiáltásunk hozzá fel nem hatott,
Nem fékezé meg a zúgó habot ;
De reggel, hogy a magasból lenézett,
Megdöbbsenté itt alatt az enyészet.

Szerettem én a langy esős napot,
Az ég boltján szivárvány biztatott,
Hogy e földet, mely bennünket nevel,
Özönvíz többé nem borítja el ;
Ámított a szivárvány biztatása :
Síromat im a vízözön megásta.

Hová legyek ? mi sarkal engemet,
Tovább vonszolni kínos éltemet ?
Mondják «messze, idegen ég alatt
Gyötrődve, rám is várna még falat ;

* Máté evangelioma, VIII. r. 23—24. v.

Oh! nem, nem! elhagyva szülő hazámat
Szívem hasadna, megölne a bánat.

Noé galambja, elriadt remény!
Szállj vissza hozzám, esdve kérlek én,
Sugalmadat most kincsemül veszem:
Hogy támaszom lesz munkás két kezem
S hazámban, kit mindig imádva hittem,
Legközelebb marad hozzám az isten».

Február.

VÉGTELEN SZÍNJÁTÉK.

Készen áll a színpad tenger idő óta,
Nem kőből, nem fából van az összeróva;
A hatalmas isten maga teremtette,
Éjjel, nappal maga őrködik felette.
Csillagok közt őrzi a szép csillagot,
Ezt a kerek földet, e nagy színpadot.

Játékot ezen az emberiség játszik,
Rá a magasságból örök fény sugárzik.
Kinek-kinek megvan önálló darabja,
Szövedékét, hosszát nem önmaga szabja.
Itt szerepét senki nem vétheti el,
Jól, rosszul, vagy némán, de játszani kell.

Mindig közel hozzá a mű alkotója,
 Bár fellegeken túl, égben van a trónja.
 Rendez, ellenőriz, bírál egy személyben
 S várja a percet, hogy néha közbelépjen.
 Mindent megfigyel és jóelőre lát,
 Kezében tartja a mese fonalát.

A mese elmésen bonyolul, fejlődik,
 Vele a szereplő ugyancsak törődik.
 Segíteni rajta két sugó is szeret:
 Egyik az ész, másik a lelkiismeret,
 Néha mind a kettő ébren, résen áll;
 Sokszor elnémul, vagy bágyad, szundikál.

A fölszerelésben nincs ámitó díszlet,
 Igaz valóság itt minden apró részlet:
 Zöld mezők bársonya, madarak zengése,
 Népek vívódása, föllegek dörgése,
 Romboló szenvedély, derengő mosoly,
 Könny, mely a szemből a szívbe visszafoly.

Van, ki hosszú művét végtől végig adja,
 Másik a játékot korán abba' hagyja;
 Egy a sorsa köztök hősnek, nyomorultnak:
 Egymásután mind a sülyesztőbe hullnak.
 Röpke csekély emlék rólok ha marad,
 Elnyeli az idő minél hamarabb.

Tünnek, tünedeznek, de utánok épen
 Nem esik hiány a játszó seregében;
 Új, meg új szereplőt állít szakadatlan
 A mű alkotója, a kifogyhatatlan.
 Ezzel is akarja, hogy csudát tegyen,
 Hogy ez a színjáték végtelen legyen.

Úgy akarja, hogy mint a szereplők magok,
 Különbözzenek az önálló darabok
 És ezt a millió különféleséget
 Ő lássa, mint egybeolvadó egységet
 S igazgassa, fejtse ezt egyszerre mind,
 Örök, változatlan törvények szerint.

Kik a sűlyesztőben egyszer elmerülnek,
 Vendégszerepre itt többé nem kerülnek;
 De a jámbor hívőt hit, remény kíséri,
 Hogy az ő játéka itt végét nem éri:
 Földi rövid játék az éggel rokon,
 Folytatása lesz egy másik csillagon.

Április.

NAPNYUGTA.

Lemegy a nap; túllépte már ma itt
 Szemünk előtt a Bükk hegyormait.
 Az elhagyott táj kedves volt neki,
 Tekintetét még egyszer ráveti.

Búcsút venni a láthatár köréig
Rózsaszínű felleg társak kísérik.

Közelg az éj, terjedez a setét,
Érzem is már hűvös lehelletét.
Elnyugszik a sürgő élet zaja,
Álmodt kínál a természet szava:
Derül-e majd az én nagy éjszakámra
Üdítve ébresztő hajnal sugára?

Rögek közül indultam útra rég,
De hosszú pályám síkra változék.
A rög nekem virágokat növelt,
Embert, világot szívem átölelt;
Most, hogy a vándorút végére értem,
Téli mezőn virág nem nyílik értem.

Fáradt lelkem jövőt nem várva itt,
Már bontogatni kezdi szárnyait.
Levetkezni, mit a földtől kapott,
A testet, ez elnyűtt ruházatot:
Mint hófehér galamb száll fel az égbe
S tisztán, nyugodtan áll az Úr elébe.

«Uram, teremtőm! hívtál, itt vagyok,
Örök fényed árjába olvadok.
Ítéld felettem irgalmad szerint;
Jóságod biztat, sőt reményre int:

Kegyelmet adsz az esdeklő szavaknak,
Melyek buzgó érzésemből fakadnak.

Te láttad elvihartzott éveit,
Vérrel patakzó hős küzdelmeit
S magát emésztő pártos életét:
De veszni, halni mégsem engedéd,
Számos bűnét óh! ne kérd tőle számon:
Óh! könyörülj rég szenvedő hazámon! —

A földön engem áldásod kísért,
Jutalmazott is törekvésimért;
Ajándékok egy zengő lant vala
S én szebb világot éltem általa;
Csudás ihlet melegétől hevülten,
Dalom szárnyán feléd, feléd repültem.

Itt is csak arra méltasson kegyed,
Éneklőid sorában hadd legyek;
Itt mindörökké téged zengeni,
Dicsőült ajkkal dicsőíteni
S szerettim közt, kik itt a mennyben élnek,
Alakját látni két öreg szülémnek.»

A boldog lelkek, a szent társaság
Beszédemet ámulva hallgaták:
Hogy' jött a mennybe földi vágy velem?
Mi lesz a sorsom? vár-e kegyelem?

S im egyszerre az Úrnak üdvét osztó
Ajakáról elzendült a «legyen» szó.

Április.

VIASZ.

Sok szép nő tünt hajdan szemembe,
Nevök sem jut most már eszembe:
Fejlő bimbók, kinyílt virágok,
Viasz volt a szívem irántok,
Könnyen bírta olvadozásra
Szépségök tündöklő varázsa.

Vége a virágos tavasznak,
Csak emléke maradt vigasznak,
Téli hideg rideg magányban
Merengék hallgatag szobámban,
Sötétre vált mind, ami fénylett,
A viasz is fagyos, kemény lett.

Május.

MADÁRÉNEK A ZSOLCAI PARKBAN.

Ha én madár volnék, fiatal koromba
Fészketem itt raknám egy rózsabokorba,
Színes virágágyak kellő közepén;
A virág kedvéért fészketem is kimélnék,

Gyönyörű órákat háborítlan élnék
Páros hű szerelmem örömnepén.

Itt teremtenék egy boldog kis családot,
Érzeném, hogy vele az isten megáldott,
Szárnyammal fedezném kicsinyeimet,
Tanítgatnám őket ügyesen repülni,
Repülgetés közben ágról-ágra ülni
És a haladásban lelni örömet.

Údíteni minket lombos erdő árnya
Csak itt közelünkben, a szomszédban várna,
Itt lenne bizalmas nappali tanyánk;
Ott a sok-százados tölgyek tetejéről,
Vagy egy sűrű bokor csendes rejtekéből
Hálát csicseregve, nyugton dallanánk.

Ősszel mikor elhull virág és fa lombja
S ősztön a madarat más vidékre vonja
Messze dél felé, hol új tavasz fogad:
Útra erősödött gyermekim rajával
Együtt küzdenénk a költözés bajával,
Együtt zengenénk a búcsú-hangokat.

Gondot, aggodalmat szárnyainkra vennénk,
Mely itt a szobánkban hagyományos vendég
S kételkedve borong a hon sorsa felett;
Szebb jövődő képét hagynánk itt cserébe,

Bátorító reményt a gazda szívébe,
Maga sem tudná, hogy gondja hova lett.

Emlékül egyebet nem vinnénk el innen,
Apró magvacskákat szájunkban, begyünkben,
Nem valami drágát, nem is terhelőt;
Elhullatnánk itt-ott pusztá sivár földbe,
Idővel dús virány kelhetne belőle
Szem-szív gyönyörének a vándor előtt.

Én pedig e helyet sohse feledném el,
Vissza-visszatérnék tavasz érkezéttel
Ismert bokrai közt rejtve magamat;
Megújult erővel új fészket raknék itt
Vagy tataroznám a bomladozó régít
S így folytatná jövőm kedves multamat.

Június.

KÖLTŐ.

Hánytorgatja bizony sok jóakaróm,
Hogy van egy kis tejbeaprítani valóm;
Nem valami nagy dáriusi kincs,
De több, mint akinek semmije sincs.

Az ő szemökben nem ilyen a költő.
Egész vagyona egy kopott felöltő,

Máról-holnapra, bármerre halad,
Nem várja biztos betevő falat,

Sötét zugolyból ömlik az ének,
Mint a kalitba zárt fülemülének...
Jó, jó!... a nyomor is drága becsület,
Ha költőjében megdicsőülhet.

Sajó-Szentpéter, augusztus 16.

SZENVEDÉLY.

Folydogál éltem folyója,
Tükre csendes, tiszta, mély;
Rajta is játékot űzött
Egy lappangó szenvedély.

Lopva csábitott magához,
Szinte már fejemre nőtt,
Míg az idő fegyverével
Végre is legyőztem őt.

Legyőzötten, szégyenkezve
Mikor engem elhagyott,
Gúnyosan fülembe súgta,
Hogy én is ember vagyok.

Október 27.

JELENÉS.

Ki már rég a tulvilágot lakja,
Édes anyám borongó alakja
Észrevétlen előtűnt ma nálam,
Mint valami jelenés, vagy álom.

Ott sem tudlak én téged feledni,
Jöttem, ugymond, veled ünnepelni,
Együtt veled, mert ünnep ez a nap,
Emlékezzél s érezd te is annak.

Ma töltöd be azt a sok sok évet,
Mellyel engem megáldott az élet.
Bár tőled a mulandóság elzár,
De szellemem mindenütt veled jár.

Holnap atyád hosszabb korát éred,
Annak végén ő is eljön érted,
Örömében sírva ölel által,
S akkor talán el is visz magával.

November 18.

1914.

A PACSIRTÁHOZ.

Isten hozott, kis pacsirtám!
Hol találalak? merre vagy?
Hírt magadról a magasból
Hangos énekeddel adj.

Mintha nem is tiéd volna,
De valamely szellemé
És az ég kárpitja mellől
Ezüsthangon zengené.

Kedves, vidám útitársul
Megjött a tavasz veled,
Örömeben a kopár föld
Elfelejtí a telet.

Nekünk a tavasz pompája
Mindig régi, mindig új;
De mi haszna, ha virága
Gyümölestelen elvirúl?

Hoztál-e vajjon magaddal
 Szép tavaszból jó nyarat,
 Hol a fáradt, csüggeteg nép
 Egyszer már bőven arat ?

Karjaikat ölelésre
 Kitárják-e a mezők,
 Hogy üdülten, elégülten
 Áldhassák az éhezők ?

Mikor az ég közelébe
 Felszökelget éneked,
 Biztató reményt hazámról
 Nem súgnak-e ott neked ?

Hogy derültebb lesz jövődönk,
 Megszűn emésztő bajunk,
 Mellyel oly régóta sujtol
 A kemény sors és magunk.

Kérdésekkel mindhiában
 Ostromollak, nem felelsz ;
 Te is, mint én, csak magadról,
 Csak magadnak énekelsz.

Április 16.

KALVIN.

(A Kalvin-szövetség ünnepére.)

Ott élt a fenséges Alpesek tövében,
 Ott küzdötte harcát az Isten nevében,
 S hogy fejét lehajtá, ott rejték el őt;
 Senki meg nem mondja, hol van eltemetve,
 A hú genfi föld rég elsimult felette,
 Amint befogadta négyszáz év előtt.

Bölcsen számot vetett emberrel, világgal,
 Bátran szembe nézett a mulandósággal,
 Nem tarthatja fel azt egy kis sírhalom;
 Utolsó kívánság, melyet ajka ejte,
 Úgy temessék el, hogy hamvát föl ne lelje
 Se a dicsőítés, se a rágalom.

De a mulandóság nem nyelhette őt el,
 Hatalmas szelleme dacol az idővel,
 Világosságot hint amerre halad.
 Bőven osztogatja maradandó kincsét,
 Tördelte, tördeli a lélek bilincset,
 Mely égfelé úgy száll, ha szárnya szabad.

Él közöttünk s biztat küzdeni szünetlen
 A régi sötétség hatalmai ellen,
 Fegyvere kezünkben a szent biblia,

Követni az útat világos elmével,
 Melyen összeköti a földet az éggel
 S vérével pecsételt az isten fia.

Hogy ránk is lövellett lánglelke sugára
 S hódító erejét nálunk is kitárta,
 Elaszott határunk egyszerre fölél,
 Dús virágot hajtott a sivatag köztünk,
 Melyet aztán könnyel s vérrel is öntöztünk,
 Isten keze védte, hogy el nem alélt.

Szelleme bátorít túrni és remélni,
 Emberi önkényt nem, csak az istent félni
 S életünk árán is védni igazát;
 Hogy imáinkat is magyarul rebegjük
 S imáinkkal együtt szívünkhöz öleljük
 Ezt az ezredéves szenvedő hazát.

Bár nehéz a sorsunk, megtanultunk már mi
 Nagy terhek alatt is emelt fővel járni
 S derekunkat könnyen nem hajtani meg.
 Keményre acéloz a hit és önérzet,
 Seregünk az égre bizalommal nézhet,
 Földi bajainkon ott segítenek.

Fényét a kelő nap szinte félve önti,
 Előbb csak a magas bérceket köszönti
 Később majd a hegyek sötét völgyeit;

Úton van a lelkek buzgó szövetsége,
Nőttön nő ereje, oszladoz kétsége,
Győzelmes világot a jövőbe nyit.

Május.

DIAGNÓZIS.

Szembeötlő két betegség
Virágzik ma köztünk,
Nem halálos, — annál már sok
Nagyobbat leküzdünk.

Terjed a jubileum-láz,
Tömjénezve gyujtják,
Füstjével a szúnyogokat
Elefánttá fújják.

Tombol a bőszeretet,
Vele tüzet szórnak,
S egymást sorba kikiáltják
Hazaárulónak.

Látva ezt a fel-felőtlő
Lázás riadalmat,
A valóság mosolyog, vagy
Szégyenkezve hallgat.

Június 4.

KORSZERŰ DAL.

Lángba borult Európa,
 Itt van a nagy, döntő próba;
 Keljetek föl, küzdjetek:
 Ímé! gyilkosok hadával
 Szövetkeztek hármasával
 A hatalmas nemzetek.

Az igazság eltiporva,
 Ígéret, hit, eskü porba,
 S azt hiszik, már nincs segély.
 Vért szomjazik lázas vérök,
 Sötét bosszú a vezérök
 S kapzsi, rabló szenvedély.

Hazug békehangot adtak,
 Békeszóval ránk rohantak,
 Készen várta fegyverünk;
 Az ég gyors nyilatkozatja:
 Lelkesülésünk mutatja,
 Hogy isten harcol velünk.

Riadj bátran ellenedre,
 Bárha kétszer annyi lenne,
 Aki veled szembeszáll.

Nézd, a tenger szikla-pontja,
Ezer hullám mossa, rontja,
De az rendületlen áll.

Oltárunkért, tűzhelyünkért,
Szép hazánkért, mindenünkért
Foly e szörnyű viadal.
Meglesz, amit isten végez,
Azt végezi, hogy miénk lesz,
Miénk lesz a diadal.

Sajó-Szentpéter, augusztus 18.

A FÖLD HIMNUSZA.

Ne zárj engem kebledbe, föld-anyám,
Himnuszodat míg el nem dallanám.
Életem tőled nagy időt kapott,
Ne sajnálj még egy-két rövid napot,
Egyebem sincs, amit jószágodért adnék,
Dalom nélkül talán adósod maradnék.

Köszönöm is, hogy látni engedéd
E szép világot, isten remekét,
Hol rám oly sok öröm derűje várt
S most is kegyelsz, midőn időm lejárt,
Hűs a lég körültem, de szívem még meleg,
Közelgetek hozzád, hogy megismerjelek,

Kutatgató elmémet ápolod,
 Föllebben itt-ott egy kis fátyolod,
 De rám újabb nagy titkok intenek,
 Szédít a mélység, visszarettenek.
 Ami hozzád fordul s nyugtot keres nálad,
 Csak remegő sejtés, hódolat, csudálat.

Mi a lényed? talány a léted is,
 Tudósok mondják: csillag vagy te is,
 Testvéreid nem ismeretlenek,
 Az ég boltján fölöttünk fénylenek
 S álmat édesítő derült éjszakákon
 Kölcsönös búbájjal merengtek egymáson.

Sőt tán szövetség is van köztetek,
 Érintkezvén, egymást megértitek ;
 Érzétek, mozgástok mindannyija
 Istent dicsőítő harmónia.
 Mit halandó elme soha föl nem érhet,
 Rezgő sugarakkal folytattok beszédet.

Légy bár csillag: *élőlény* vagy bizony:
 Nyomot hágy az idő vonásidon,
 Szárnya alatt növekszel és vénülsz,
 Napról-napra végcélodra készülsz.
 Érezvén magadat ős élő valónak,
 Így adhatsz életet annyi milliúnak.

Örök társad, szinte férjed a nap,
 Szeretetét várod, nyered annak,
 Szeretetét, ha megvonná tőled,
 Belehalnál, elhagyna az élet.
 Kettőtök szívének egybeolvadása
 Soha meg nem szűnő teremtés forrása.

Ám a családi béke, hasztalan!
 Köztetek sem mindig zavartalan,
 Haragszik a férj, olykor rád ijeszt,
 Fagylal vagy éget s el kell túrni ezt,
 Meződet pusztítja, szíved szomorítja,
 Tüzes villámit is kebledre hajítja.

Néha pedig titkos kín is gyötör,
 A belső láz egészségedre tör;
 Megrázkodol, zúzod, rontod magad,
 Dörög az ég, hogy szinte rád szakad,
 Szörnyü kétségb'ésés sujtja az élőket,
 Hogy magaddal mindjárt romba döntöd őket.

Futó lázzal szűnik gyötrő bajod
 S a teremtés munkáját folytatod,
 Ünnepled is, öltesz pompás ruhát,
 Hő szerelmét a nap csókolja rád,
 Serdülő tavasszal, mikor újra ébred,
 Egész világodon a szendergő élet.

De földanyám! gyász a te végzeted,
 Hogy amit szülsz, mind eltemetgeted,
 Magadba zárod, a sírt ott lelik,
 S kebled velök soha meg nem telik.
 Rétegekben rejlik ott egymásra hányva,
 Eltűnt évezredek jelző maradványa.

Örüljek-e, béküljek-e veled,
 Hogy az egyént bár végkép elnyeled,
 De mindig újul a faj, a család
 Kérdezve az élet diadalát
 S hogy nekem is velök kell újra születnem,
 Mikor láthatólag rég semmivé lettem?

Óh! földanyám, most rám ne is figyelj,
 Mulass hazám harcos vitézivel.
 Csak őked nézd, rajtok függjön szemed,
 Őket segítse védő szellemed,
 Zászlónkat, mely ügyünk szentségét hirdeti,
 Máris a győzelem szellője lengeti.

Lengesd tovább, — és kiket a halál
 Hazánkért küzdve vérmezőn talál,
 Nyisd föl nekik szülői kebeled,
 Öleld magadhoz, egyesítsd veled
 S hogy hálás utódok sohse felejtsek el,
 Koszorúzd nevöket örök dicsőséggel.

Augusztus.

ÉSZAK URA.

Hódító nagy háborura
 Indult a cár, észak ura,
 Kevés neki a hatalom,
 A végtelen birodalom,
 Pillantását messze veti,
 A fél világ kell már neki
 Sok millió katonája
 Vak eszköze, rabszolgája,
 Jég-honában jég a rabság,
 Nem olvasztja a szabadság.

Most arra tüzelte gőgje,
 Hogy szomszédjait legyőzze,
 Földre sujtsa, megrabolja
 S részben magához csatolja:
 Oda talán Galiciát
 S talán egész Bohémiát,
 Toldalékul egy kis falat:
 Rutén s tót a Kárpát alatt.
 Testünkből, hol szerbek lakják,
 Kikanyarít egy darabkát
 S odadobja hú fiának,
 Az orgyilkos Szerbiának.

Hát egy zsarnok indulatja
 Örökünket így dúlhatja?
 Népeket így fojthat vérbe
 Egy hatalom gyilkos mérge?

Hol van itt, aki segítsen?
 Hol a bíró? Hol az isten?
 Itt van, itt van fegyverünkre bízva,
 Erejével verjük a cárt vissza,
 Keserülje bűnös támadását,
 Sírva nézze serge pusztulását.
 Mutassuk még egyszer a világnak
 Példáját a rém nagy Góliátnak,
 Hogy' döntötte porba véres fővel
 A kis Dávid egy parittyá-kővel.*

Sajó-Szentpéter, szeptember.

HEGYALJA.

Itt forr köztünk, itt aranylik,
 Világhóditásra kelve
 Régi tűzhányó hegyeknek
 Reánk maradt tüzes lelke.

Itt uralkodik Hegyalján
 A borok tündérkirálya
 S az emberek millióit
 Meleg hódolatra várja.

A hódolók egyre késnek,
 Oda van a régi hűség,

* Sámuel, I. könyv, 17.

Szerte-szét zilálta őket
Csalárdság és kishitűség.

Király lesz-e még a király?
Fordul-e még sorsa jóra;
Vagy magát koldusnak érzi
S végleg üres lesz a trónja.

December 27.

1915.

TÜNŐDÉS.

I.

Örületes gyilkolódás
Búne szakadt a világra,
Öldöklük a népek egymást,
Vértenger a föld határa.

Úr a béke dúlt mezőin
Romboló vak szenvedély lett.
És tüzétől, fegyverétől
Hervad a virágzó élet.

Végre majd ha kimerülten
A romok közt észre térnek,
Lesz mit nyögni, mit siratni
Bűnbánatos század évnek.

II.

Örület csakugyan
 Vagy isteni végzet,
 Hogy így dül ma köztünk
 A szörnyü enyészet?
 Nagy nemzetek szinte
 Létük harcát vívják,
 Vérmezőkön egymást
 Gyilkos kézzel irtják.

Mennyi könny, mennyi jaj
 S égre törő átok!
 Melyet a dicsőség
 Fénye mellett látok.
 Dicsőség millió
 Ismeretlen síron,
 Millió szem és szív
 Hogy utánok sírjon.

Megáll e rémitő
 Látványon az elme,
 Hiában is kutat,
 Hogy mentséget lelne;
 Ha az emberben már
 Embert nem találhat,
 Amit benne talál,
 Az merő vadállat.

Január.

ZÁSZLÓTARTÓ MISKOLCI INDULÓJA.

Indul már csapatunk
 Fel Galiciába,
 Megmutatjuk ott, hogy
 Nem indult hiába.
 Erős a két karunk,
 Erősebb a lelkünk
 Száz ellenséggel is
 Győztes harcra kelünk.

Virágos az útunk,
 Virágos a sipkánk,
 Harsog a dal vígan,
 Ragyog a nap is ránk.
 Három szín a zászló,
 Én magam emelem,
 Hol ez a zászló jár,
 Ott jár a győzelem.

Köteles hűséget
 Esküdtem én neki,
 Kezemből őt csak a
 Halál ragadja ki.
 Örömet meghalnék
 Miskolc városáért,

Miskolc városában
 Egy szomorú lányért,
 De legörömeőbb
 Szép magyar hazámért.

Január.

APRÓDONKINT.

Mintha fátyol szűrné a levegőt,
 Nem látok át rajta, mint azelőtt.
 Lombok közt nem nekem zeng a madár,
 Meg nem hallom, párjával zengi bár.

Óh! természet! áldott édes anyám!
 Te sem gondolsz már mint hajdanta rám;
 Amit adtál, pedig adtál bőven,
 Apródonkint visszaszeded tőlem.

Június.

CSOKONAI.

Csokonai Vitéz Mihály!
 Várom, hogy sírodból kiszállj,
 Sírkövedet fölemelem,
 Jöszte, beszélgetni velem.

Emlegessük a régmúltat:
 Eloszlott már a borúlat,
 Kiöntötte haragját rád,
 Gyászba vont a földi pályád.

Egy vándorbot és a múzsa
 Kísért a gyötrelmes útra.
 Ketten együtt bolyongtatok,
 A nyomor volt hű társatok.

Szíved' dalokra áldozád,
 Fájt, hogy nem figyelt rá hazád,
 Mert érezted, mi vagy, ki vagy?
 Szingleg törpe, de lelki nagy.

Egyszer az ég rád tekintett,
 Megszánt és magához intett,
 Jer, jer — úgymond — ne várj többé,
 Nekünk dalolgass örökké.

Égi nektárt szörpölgetve,
 Jut-e néha ott eszedbe
 «Drága kincsed, galambocskád,
 Csikóbőrös kulacsocskád?»

Angyalok körében járva,
 Emlékszel-e még Lillára,

Kit, míg a földön időztél,
Angyaloknál többre néztél.

Lásd, lásd! mit a fukar élet
Jéghidegen megvont tőled,
Sírodon mily fényesen ég
Az igazság, a dicsőség.

Mely most léte harcát vívja
Nemzeted is néz e sírra,
Hatásodat áldva érzi,
Nevedet szívében őrzi.

Há a menny lakója lettél
S bennünket ott sem feledtél,
Kérj számunkra most kegyelmet,
Fegyverünknek győzedelmet.

Október.

1916.

A MEGVÁLTÓ.

A Megváltó közöttünk ide lent,
Karácsony este amint megjelent,
Palotákba s kunyhókba is beszállt,
De örvendő szívet alig talált;
Talált sok bút, kétséget és a hitnek
Csak betűit, melyek nem idvezitnek.

Áldó kegyét leginkább nyerte meg
Családi körben a gyermeksereg,
Mely a rakott fenyűgallyak körül
Zsibongva és reménykedve örült.
Ártatlanok, földünk virági, tiszták,
Szent ígéret, hogy övék a mennyország.

Örülnek ők; de hajh! az öregek
Pilláin egy-egy néma köny remeg,
Messze gondolnak, várnak valakit,
Akit talán sohsem láthatnak itt.
A Megváltó a könnyek tüköréből
Távol csaták mezőit ismeré föl.

És látta, hogy a bőszült nemzetek;
 Egymást gyilkolva ott mint küzdenek,
 Vadállat is kiméli önfaját
 S az ember im vadnál vadabbra vált.
 Urává lett a legbünös bűnindulat
 S békéje, lelke vérözönbe fullad.

És szóla Ő: Oh! mily keserv nekem!
 Ez hát az én megváltott seregem?
 Ezért hoztam a földre az eget,
 Jelölve utat, mely felé vezet?
 Hiába volt, minden hiába volt hát?
 Az ember még nem érzi égi voltát.

Hintém a jó magot; sziklára hullt;
 Derít-e rá termő jövőt a mult?
 Mikor várja hajóm az enyhe rév,
 Ha így gyümölcsözött két ezredév?
 S ha legszentebb reményim így csalának,
 Új megváltás kell e bűnös világnak.

Távozóban megállt azok között,
 Kiket sorsuk a tűzhelyhez kötött.
 Magát az isten lelkét látta ott,
 Mely minden élőt mélyen áthatott.
 Ott minden ház az isten háza volt már
 S bő áldozattal füstölgött az oltár.

Egész nemzet *egy szívvé* melegült
 S csatáin küzdő hősökért hevült:
 Feláldozó szeretet, szánalom,
 Sebet gyógyító balzsam, irgalom.
 Míg harcmezőn tombolt a gyors enyészet,
 Itt örökélet magvai tenyésztek.

Szeretetnek, mely ily csudát mivel,
 Harcon, időközön győzni, győzni kell.
 S tisztult az út a Megváltó előtt,
 Derengni látta innen a jövőt
 S a végítéletet atyjára bízva,
 Engesztelődve szállt a mennybe vissza.

Február.

ÉLŐ HALOTTAK.

Sír, mindenütt sír, délen, északon,
 Idegen földön, síkon, halmokon.
 Ott, a bús szellő hírt rólok ha hoz,
 Magyar vitézek csontja porladoz.
 Hazájokért vívott ezer csatát,
 Dicsőség, győzelem ragyogta át;
 A végzet úgy határozott felettek,
 Hogy szebb jövőnk elhintett magva lettek.

Utánok itthon könnyek árja foly,
 Az arcokról eltűnt itt a mosoly,

Sűrű sohaj szállong reménytelen,
 Keresve a sírt, de az jeltelen.
 Temetőkön játékot űzve már
 A népregék mesés tündére jár.
 Bűvét-báját jószívüleg kitárja
 S részvéttel néz a gyászoló hazára.

És szól: «Kik a hazáért estek el,
 E hősöknek örökké élni kell.
 Csillagot gyujtok mindegyik porán,
 Túlragyogót a könnyek záporán.
 Együtt maradjon szüntelen velök,
 Ott csillogjon dicső hírök-nevök.
 Oh! szép tündér, hagyd őket csillag nélkül:
 Éjjel fénylik, de nappal elsötétül.

Terüljön hát rajtok virágmező,
 Melyet varázshatalmam keze szó,
 Oly csuda-szép, hogy aki látja azt,
 Gondolja látni az örök tavaszt
 S érezze is, hogy ott minden levél
 Magyar hősök porából kelve él.
 Oh! szép tündér! hagyd a virágmezőket,
 Ősz hervasztja, tél eltiporja őket.

Emelek hát tartósb emlékeket:
 A sírokon hatalmas tölgyeket.

Ma ültetem, holnap már terjedez
 S minden fa a szabadság fája lesz.
 Áhítattal tekint reá a nép
 S erőt nyer, aki árnyékába lép.
 Oh! szép tündér! itt a szabadság fája
 Csak félve nő, sok a zsarnok s kivágja.

Legyen tehát *egy*, ki nem vágható,
 Sőt földi szemmel meg sem látható.
 Éjfélkor a sírokból szerteszét
 Fölébresztem az alvók szellemét;
 Hazafelé vegyék a szárnyalást,
 Ott a szívekben nyerjenek lakást
 S a hon felett amint szívre hatottak,
 Őrködjenek ők, az élő halottak.

Március.

TÁTRAI DOKTOR.

Rejtett gyönyöreit a felséges Tátra
 Boldogabb időkben nekem is feltárta:
 Hő nyári napon hűs keblére ölelt,
 Hókoronás bércek úszó föllegével
 S fenyves-rengetegek illatos legével
 A csillagos éghez közelebb emelt.

Borókabokrok közt mélázva, bolyongva,
 Vagy zúgó patakok partján andalogva,

Nyereség volt nekem minden pillanat,
 Néha ott az ihlet ajándékát hozván,
 Hallgatag múzsám is nyájasan szólt hozzám
 S meg-megpendítette néma lantomat.

Lent a gyepes mezőn, hol magát jól érzi,
 Egy szép anyakecskét láttam legelészni,
 Nap-nap után mindig ott révedezett,
 Előljárt a híre az új jövevénynek:
 Doktornak jött ide, nem pedig kecskének,
 Bámulták is mindjárt, hogy megérkezett.

Azzal érdemelte furcsa diplomáját,
 Hogy kivágták nyakán a két manduláját,
 Csudatudományát ezáltal nyeré:
 Így, csak így gyógyul meg friss meleg tejétől,
 Távol az igazi orvosok kezétől
 A rég csüggedező basedow-beteg.*

Itta is a beteg, szorgalmasan itta,
 Törékeny életét az állatra bizta,
 Emberben ha többé már nem bízhatott.
 Olykor a remény is, fellegeken által
 Ámítgatta egy-egy villanó sugárral
 A sötétben aztán gyorsan hagyta ott.

* Ezt a kecskét, ily minőségben, valósággal ott láttam
 Táttra Széplakon egy nyáron.

De gyöngült a doktor s erős lett a vágya,
 Hogy vissza megy ő az alföldi tanyákra
 S egy sűrű bokornál leheveredett.
 Vetve volt az ágya érika-virágból,
 S álmodni kezdett az alföldi tanyáról:
 Álmával örökre elszenderedett.

Játéka a mindent gyógyító időnek,
 Bölcs tanítására jelennek, jövőnek
 A kecske-tudományt akként emelé,
 Hogy a csudadoktor küzdvén a halállal
 Basedow-betegét elvitte magával,
 Együtt ballagtak a mennyország felé.

Most a mulandóság bús szellője ott van,
 A fenyvesek közt is fujdogál titokban,
 Ha pihenni látszik, akkor is halad;
 A felüdült vendég bár soha sem kéri,
 Őket az a szellő haza is kíséri
 S tátrai emlékül körültek marad.

Június.

BÚCSÚ AZ ÖREG SZILFÁTÓL.

Öreg szilfám, itt a kert oldalon,
 Hadd zengjen rólad is búcsúdalom,
 Talán utolsó, melyet csüggeteg,
 Tört lantomon mélézva pengetek.

Agg, csonka törzsed bár csaknem kihalt,
 Megérdemelsz tőlem egy röpke dalt;
 Száraz gallyad közt egy-egy zöld levél
 Közös multunk emlékiről beszél.

Együtt éltünk át sok tavaszt, nyarat,
 Velünk most már csupán a tél maradt,
 Elfolyt felettünk majd egy század év
 S előttünk áll a végső enyhe rév.

Együtt értük meg a szörnyű időt,
 Melyben az átok mind fejünkre nőtt;
 Minden, mi szent, mi szép volt ekkorig,
 Le van tiporva köztünk a porig.

Ránk szabadult a lángoló pokol,
 Világunkon az élet haldokol,
 Fenn hirdetik a gyilkos fegyverek,
 Hogy állatok vagyunk, nem emberek.

Hogy jutottál kertembe és mikor?
 Kérdem, de nem felel a régi kor.
 Ültettek-e vagy a vihar dühe
 Erdők vadonjából sodort ide?

Jöttél, mint egy száműzött idegen
 S fogadtak a gyümölcsfák hidegen,
 Büszkélkedve, saját keblök helyett,
 A kert szélén adtak neked helyet.

Itt állsz azóta tétlen ór gyanánt,
 Kit a végzet ily meddő sorsra szánt.
 Évről-évre búsan szemlélhetéd
 A boldogabb szelíd fák életét.

Míg őket a zöld lombos ágakon
 Virág s gyümölcs diszíté gazdagon,
 Te csak tengődtél itt testvértelen,
 Mindig virágtalan s gyümölestelen.

De megszerettél egy dalos madárt,
 Melyet magas tetődön fézke vár;
 Őt senki sem háborgathatta ott
 Téged dicsért, neked dalolgatott.

Árnyékodban, míg sűrű lomb fedett,
 Gyakran láttál pihenni engemet;
 Ki ott hozzám mindig bájolvá szolt:
 A szárnyas képzelet, a Múza volt.

Időd lejárt, a pillanat közel,
 Melyben tőled örökre válni kell,
 Enyészetre hajolt kopár fejed,
 Maholnap már üres lesz itt helyed.

Most régi nagyság törpe romja vagy.
 Búcsúzni jöttem: áldásban maradj.
 A rád boruló titkos éjszakát
 Nehány percre dalom ragyogja át.

Talán a föld mélyén egy kis gyökér
 Számodra életet majd esdve kér
 S távol jövőn, amit ma nem remélsz,
 Egy új hajtásban te is újra élsz.

Szeptember.

A SZALONTAI TEMETŐ.

Búslakodik az érzékeny
 Szalontai temető:
 «Fáj nekem, fáj, hogy nem az én
 Kebelemen pihen ő.

Várva vártam, hogy ha egyszer
 Vándorútja véget ér,
 Örök nyugalmat találni
 Hozzám mégis visszatér.

Hogy haló porával a nagy
 Világzajból kivonúl
 És a hol bölcsője rengett,
 Sírja is ott domborúl.

Ide térni mindig-ápol
 Vágya és reménye volt.
 Hiszen szíve a szülőföld
 Göröngyével összeforrt.

E néppel, e sík határral,
 Mely hímezte álmait
 És lelkébe hintegette
 A dicsőség magvait.

Hányszor üzent a szellőtől
 S fellegtől, mely erre szállt,
 Míg ajkán a néma érzés
 Hő sohajra, dalra vált!

Ah! de füstbe ment reményem
 S az övé sem teljesült;
 Hamva pompás síremlékek
 Tengerében elmerült.

Ott, hol versenyezve gyászol
 A fényűző kegyelet
 S nagy gránitkoporsó áll őrt *
 Az alvó költő felett.

Ott talán körülrajongják
 S társasága fényesebb,
 De álma az én párnámon
 Lett volna legédesebb.

* Arany síremléke a fővárosi kerepesi temetőben.

Erre sajtó bánatomban
 Drága vigaszul veszem,
 Hogy szellemét éjjel-nappal
 Itt lebegni érzem.

Október.

ARANY BÖLCSŐJE.

Születése századik évfordulóján, a Kisfaludy-Társaságban.

Jövel ma hozzánk, szállj alá egedből,
 Rég megdicsőült halhatatlanunk!
 Űdítő fény sugárzik szellemedből,
 Nemes gyönyör veled társalganunk,
 Zord az idő, viharja zúg felettünk,
 De téged a viharban sem feledtünk:
 Száz év után a hű emlékezet
 Bennünket íme bölcsődhez vezet.

Száz év előtt bölcsődalt énekelve
 Jámbor szegénység karja ringatott,
 De éjjelenkint rád álmodt lehelve,
 Egy tündér: a múzsa csókolgatott.
 Eljegyzett önmagának s a hazának,
 Hogy csókjai majd gyöngysorokra válnak,
 Aranylantját csudásan pengeted
 S elbájolva figyel rá nemzeded.

És útra keltél, mint bércek tövében
 Elrejtve felbuzgó kristály-patak,
 Melynek hullámi szinte észrevétlen
 A nyílt, szabad rónára omlanak;
 Nőttön-nő és merre hullámit önti,
 Virágmező, egész tavasz köszönti
 S tükrében, hogy folyammá változék,
 Gyönyörködve nézi magát az ég.

Körünkben második bölcsőt találtál,
 Az már nem ringatott, de fölemelt.
 Versenyre érkező vendége voltál
 Csak kezdő, de egyszerre ünnepezt.
 Az ifjukor teremtő ihletével
 Mesés szárnyon közülünk röppenél fel,
 A pillanat fényes jövőre szólt,
 Vezércsillag feléje *Toldi* volt.

S feltűnt utána mint varázsütésre
 Egy új világ, egészen a tiéd,
 Hatalmas képzelet gazdag vetése,
 Áldásosabb, mint önmagad hívéd.
 Együtt alkottak ott egy szép egészet
 Báj és erő, természet és művészet,
 Remekművekkel dús széles határ,
 A nemzet kincse, kincsbányája már.

Kincs nálad a nyelv meglepő zenéje,
 Minővel senki más nem zenge dalt;
 Eszmék fensége, érzés tiszta mélye,
 Mind, amit ihletett múzsád sugallt.
 S időt múló szép alkotásidon át
 Érezzük a magyar szellem fuvalmát,
 Mely lelkedből, mely lelkünkéből fakadt
 S édes miénk örökségül maradt.

El-elmerengettél a régi multba
 Keresve ott reményt és életet,
 Hol egykor annyi vész tiporva dúlta,
 De szét nem dúlta még a nemzetet.
 Fölbresztéd sírjokból a dicsőket,
 Énekeddel márványba vésted őket,
 Zárt ajkukról nagy intés hangzik el:
 Hogy a hazáért élni, halni kell.

Oh! mily közel látnád ma itt csodáit
 A hőstetteknek, hogy dicsfénybe vond!
 Mily fölmagasztosulva dallanál itt
 Emelni a hősöknek pantheont!
 Vagy lantodon borongó hangra kelne
 A honfi gond, a hon féltő szerelme,
 Csaták mezőin rémes küzdelem,
 Vértengerrel kivívott győzelem.

De most pihenj; a hű emlék, a hála
 Hadd ünnepelje csendben a napot,
 Mely ápoló kis fészket megáldva,
 Jó kedvében téged nekünk adott.
 Napok múlnak, évek évekre dőlnek:
 Fénypontja lesz ez a nap az időnek
 S míg annyi mást felejtés éje fed:
 Sugárban fel-felragyog neved.

Mint agg madár a költöző seregből,
 Rég elmaradtam tőled, tőletek,
 Bölcsődre most száz éves föllegedből
 Dalommal íme búcsufényt vetek.
 Leszáll az éj, végkép elhangzik a dal,
 Emelj föl engem a mennybe magaddal,
 Hogy idvezülten üdvözöljelek
 S ott is csodáljalak, szeresselek.

December.

1917.

GÖRGEY ARTHUR SÍREMLÉKE.

E síremlék őrzi hamvát
A hős hadvezérnek,
Életet sok szenvedése
S győzelmei kérnek.

Amit egykor tőle megvont
Kesergő hazája:
Az elkésett igazságot
Síremléke várja.

Március 29.

SZÉP ÖREG TEMPLOM.

Szép öreg templom a szentpéteri,
Habár nem a Szent Péter temploma;
Rómától messze vonta meg magát
A Sajó partján csendes otthona.
Sok század év viharzott át felette,
Isten csudája, hogy el nem separta.

Nincs rajta dísz sem kívül, sem belül,
 Némán beszélnek a tömör falak;
 A régi multból itt-ott egy vonás,
 Párkányzatán egy-egy vékony szalag.
 Homlokából szökell magasra tornya
 S a híveket három harangja vonja.*

Belől a nagy csúcsíves ablakok
 Színes üvegjén látogatni jár
 S a levegőt a buzgó nép körül
 Megszenteli a déli napsugár;
 Nem legelhet itt a szem semmi máson,
 Gyönyörkeltő művészi alkotáson.

Csak a szószék felett ül mereven
 Egy gyarló kéz faragta nagy madár,
 Egy pelikán, az áldozó anya,
 S alakjával megszívlelésre vár.
 Hogy fiait ne hagyja veszni éhen,
 Sajat keblét most tépi értök épen.

Fönn a kék színű deszkamennyezet
 Kis kockáin egy-egy csillag ragyog,
 Bágyadtabb fénnel, mint az égiek,
 Csak olyan formák és nem is nagyok.
 Talán így is, ki elmerengve nézi,
 Az ég boltját vagy ép a mennyet érzi.

* Most már csak egy, kettő a harctérre vonult. *L. J.*

A többi a lélek munkája itt ;
 Lerázva a föld nyügeit, porát,
 Az örök fényt keresse itt a hit
 A környező sötét homályon át.
 Csak istent lássa és csak őt imádjja,
 Enyhületét, üdvét csak tőle várja.

Így imádták itt régi őseink
 Vészek között is rendületlenül,
 Fohászuk most tán az ő itt maradt
 Buzgó fohászaikkal egyesül :
 Könyörgésünk harcon vérző hazánkért,
 Szabad hazában mindnyájunk javáért.

Nekem is e falak közt hangozék
 Gyermeximám és zsoldárénekem
 S most a késő öregség alkonyán
 Forró hálámat itt rebeghetem
 Az Úr házában, hogy szentelve lássák,
 Így lesz a kezdet és vég egy imádság.

Ifjú akácok a templom körül,
 Örökjetelek soká s viruljatok !
 Lakástokért, a szent helyért talán
 Az ég kegyelme nyugszik rajtatok.
 Ti még éltek, ha én már véget értem :
 Susogjátok, hogy egykor én is éltem.*

* Az akácfák ültetéséről én gondoskodtam.

PAPÍRHAJÓ.

Kis patak a Nyögő patak,*
 A Bükkhegyek tövén fakad,
 Vígan lejtő kis csörgeteg,
 Ritkán csapkodja fürgeteg;
 De akkor pusztító haraggal
 A nagy Sajóba zúgva nyargal.

Egy játszi gyermek hajdan ott
 Papírhajókat úsztatott,
 A legszebbet ügyes kézzel
 Utolsónak ereszté el:
 A jó isten legyen vezéred,
 Míg a világ végét eléred.

Így indult, így siklott tova
 A nagy világ kis vándora;
 Az ég szeméből egy sugárt
 Őrző gyanánt keblébe zárt;
 Nyögő átadta a Sajónak,
 Az megörült a csöpp hajónak.

Hátára vette szívesen
 S vitte előre csendesén.

* A Nyögő-patak Sajó-Szentpéter közepén fut le a Sajóba.

Úgy óvta, úgy kimélte őt,
Mint maga-szülte csecsemőt:
Meg se billent, oldalt se fordult,
Mióta otthonról elindult.

Szólt a Sajó: te kis naszád!
Ne menj tovább, itt van hazád;
Találsz itt játszótársakat,
Vihar s hullám el nem ragad;
De a naszád se kért, se hallott,
Pajkos kedvvel tovább sikamlott.

Megnyitván a kaput neki,
A Tisza is dédelgeti:
Hulláma a mélyben hever,
Egy tűkör a széles meder,
Nyájas szellők bizalom végett
Ölelgetik a kis vendéget.

De im! Kizúdul a vihar
S egyszerre mindent fölkaivar,
A partokon fegyverzörej
Közel s távol ágyúdörej,
A hullámok csatára szólnak:
Vége a kis papírhajónak.

Nincs vége, az őrző sugár
Vezér gyanánt előtte jár;

Fölötte elvonúl a vész
 S ő nyugodtan előre néz
 És a Tisza jóságos árja
 Rábízta az öreg Dunára.

A Duna is jól tudja már,
 Hogy ki e vándor s merre jár
 S hogy e rég úszó kis ladik
 Kormányosa égben lakik.
 A hullámok is úgy fogadják
 És a szomszéd tengernek adják.

Ott a gyermek játékszere
 Csodás fordulatot nyere :
 Nagy társak közt, kék ég alatt,
 Nagy vitorlás lett s úgy halad.
 Neki is van szép rakománya
 S kincseit a hazának szánja.

Sorsát a szellő hirdeti
 S vitorláját fönn lengeti,
 Kik a világot ismerik,
 A Nyögőtől a tengerig,
 Csudálva néznek a hajóra,
 Hogy isten azt még mindig óvja.

Most már nyugalmat esdekel
 Az utolsó révhez közel;

Körvonalát már látja is,
 Gondolja is, kívánja is,
 Hogy a nagy út végét elérje,
 Mint véget ért élttem meséje.

Május.

MIÉRT?

Ő tudja, mit miért mivel,
 Nem a mi véges elménk,
 Nehéz sorsunk miatt panaszt
 Hiában is emelnénk.

Miért tüzel reánk a nap
 Régóta oly keményen,
 Hogy földünkön az éltető
 Növényvilág kiégjen?

Könyzáporral vigasztalni
 Az elcsüggedt mezőket,
 Miért kérjük mind hiában
 A hallgatag felhőket?

Ő tudja, a mindentudó,
 Kihez fel-felsohajtunk,
 De talán már ő sem akar
 Könyörülni mi rajtunk.

Június 16.

TOMPA EMLÉKE.

(Születése százados évfordulójának ünnepén,
Rimaszombat, szeptember 28.)

Két csillag gyúlt száz év előtt ez évben *
Borús egünkön egymáshoz közel;
Arany nevével tündökölt az egyik,
A másik a Tompáét vette fel.
Amaz dicső tavasz csodás hirdetője,
Ez a mélabús ősz bájos éneklője.

Énekesünk száz éves bölcsejénél
Ünnepeljük emlékét e napon,
Idézzük őt hozzánk a túlvilágról
Velünk együtt örülni szabadon.
Szobrárt virágerdő ölelje most körül,
Érckeble tán attól megmozdul s felhevül.

Előttünk áll tükör gyanánt a pálya,
Melyet küzdve, remélve megfutott.
Az a rögzös, homályos, árva kezdet,
Melyhez napfény szűk réseken jutott;
De fölemelte őt az isteni múzsa,
Hogy legyen a nemzet fennkölt koszorúsa.

A szárnyas képzelet tündér világa
Megnyílt előtte s ajka dalra kelt,

* 1817 március 2. és szeptember 28.

Hangjára már a tisztább, enyhe légben
 Kecsegtető, nyájas visszhang felelt.
 Ébredő pacsirta, mely a rögök közül
 Reggeli dalával az ég felé röpül.

A természet ölelte őt magához,
 Dajkáló anyja, hű testvére lett,
 Előtte apró titkait kitárta
 S adott hozzá teremtő ihletet,
 Zengeni búbájjal, amit érzett, látott,
 Örök életűvé tenni a virágot.

Népének atyjaként viselte gondját,
 Éjjet, napot javára szentele,
 Híveiért isten szolgálatában
 Múzsája is kezet fogott vele;
 Vezérül az élet zord útvesztőin át
 Egy könyvet hirdetett, egyet ... a Bibliát.

Forrása is gazdag költészetének
 Magyar népünk talajából fakad,
 Nyelvét, lelkét szeretettel művelve,
 Növelni ott erős új sarjakat,
 Hogy ez az ősmező soha ne pusztuljon,
 De mindig a nemzet üdvére viruljon.

Az isten, a természet s minden érzés
 Szentté avatta a hazát neki,

Válhatlanul eggyé forrt az szívével
 S szívet, dalát folyvást melengeti,
 Ha derült, ha borult a hon felett az ég,
 A költő lelkén az mind visszatükrözék.

Óh, hogy felejténék azt a sötét kort,
 Mely a végzet kezéből ránk szakadt;
 Midőn itthon az elnyomott magyarnak
 Magát kisírni sem volt már szabad:
 Az Ő lantján zengett bátorító ének,
 Élesztgetője a csüggedő reménynek.

Sebet gyógyíta, vigasztalt, kesergett,
 Keservében is volt vigasztalás,
 Egy-egy rejtett sugár villant belőle,
 Hogy közelít már a feltámadás.
 Élete alkonyán, hogy még egyszer lássa,
 Feltűnt szabadságunk hajnalhasadása.

De fátyolt a végső gyötrelmes útra,
 Melyen közelgetett a menny felé,
 Égen, földön mind hijában kereste,
 A balzsamírt sehol föl nem lelé.
 Alakja rég pihen: föld-rész a föld alatt,
 De lényének nemes tartalma fennmaradt.

Él közöttünk, él a nemzet szívében,
 Erőt, gyönyört árasztó szelleme,

A romboló idő irigy hatalma
 Eredmény nélkül harcol ellene.
 Örök elfelejtést nem boríthat rája
 A hamvai sírbolt örök éjszakája.

Augusztus.

ÖRÖK NYUGALOM.

Sírodban örök nyugalmat
 A sors néked is hagyott;
 De mihaszna! ha a sírban
 Akkor már nem *te* vagy ott.

Nem *te* vagy; de tetemiddel
 Porladó tárgyak sora,
 Szébb hazába vágyó lelked
 Összeomlott sátorá.

Ah! bizonynal annak, aki
 Örök nyugalomra tért:
 Egy kis földi elmulandó
 Nyugtalanság többet ért.

Szeptember 9.

1918.

HADAK ÚTJA.

A hadak útját nézd csak az égen!
Ott ősmagyarok harcoltak régen;
Már ma fiatal hősök csatáznak,
Jogait védve földi hazánknak.

Szellemek vívnak ott szellemeikkel,
Ott a haláltól tartani nem kell;
Honszerelmökkel éltek is örök,
A mennydörgésben ágyújuk dörög.

És mikor a fény ott ki-kilobban:
Kardjuk villámlik a villámokban
S míg a magyarnak lesz ellensége,
Az égi harcnak soh'se lesz vége.

Január 10.

LENKE.

Öreg múzsám szenteljen egy
Zengő hangot nevének:
Ő róla már úgyis rövid,
De szomorú az ének.

Leánysorsban szíve-lelke
Csupa jóság, szeretet,
Öröme is legfőbb öröm,
Ha mással jót tehetett.

Férfiút is megillető
Szívós erély, hevület,
Mely küzdve, bár csalódhatik,
De soha ki nem húlhet.

Segíteni vágyva gondolt
Emberre és hazára
Üdvös működése közben
Legkevésbbé magára.

De jaj! hogy a végzet olykor
Így osztja ki jutalmát:
Rémítő képpel dúlta fel
Szegény Lenke nyugalalmát.

Készült is már örök homályt
 Borítani szemére,
 Hogy kétségbeesés legyen
 A sötétben vezére.

Így e szörnyű kétség alatt
 Megtörve lelke, teste:
 Az örök világosságot
 A Dunában kereste.

Február 9.

NAGY KÖLTŐ.

Hol a költők mind-mind kicsinyek,
 Egy-egy könnyen nagyobbra nő,
 De nagyságát jól mérlegelni
 Nekem is had mutassa ő.

Nem nézem azt fülemilének,
 Mi csak szegény pipis madár
 S dalával nem az ég felé tör,
 De köztünk gyalogolva jár.

Csicseregj hát és szállj magadba,
 Míg rád virágot hintenek,
 Örülhetsz, ha költők sorában
 Eltűrhetnek az Istenek.

De képzelegve el ne hidd azt,
 Hogy valóban nagygyá levél,
 Lantodhoz illő, sőt elég is
 Legfeljebb egy babérlevél.

Április 26.

AZ ÖSZTÖN.

(Teterrima causa belli. Horatius.)

Ajándéki gazdag sorában
 Egyet nem jól adott nekünk az ég:
 Az ösztönt, mely úr minden élön
 S a legkisebb bogárkában is ég.
 Riasztó végzet az, mit benne látok:
 Felében áldás, de felében átok.

Felséges célja s küldetése
 Pótolni a kihamvadt életet,
 Új nemzedéket hogy teremtsen
 A sírba hajló régiek felett.
 Hogy a mulandósággal szembeszálljon
 És diadalt így nyerjen a halálon.

Kezében leng csodás erővel
 Egy búbájos zászló: a szerelem;
 Azzal hódítja a világot
 És nincs az ellen biztos védelem.

A józan ész önmagát megtagadja
S a vezetést a lázas szívnek adja.

Célját is így könnyebben éri:
A szerelem mohón segíti őt,
Útját gyönyörrel édesíti
S ingerli a magában kétkedőt,
Ámítgatja az elbűvölt halandót,
Hogy öröknek tekintse a mulandót.

Igáját hordják meghajolva
Királyok és koldusok egyaránt,
Ábrándképek után futkosnak
Fásult érzéssel a való iránt;
Maguk gyötrődnek s másokat gyötörnek,
Sőt néha rémitő tettekre törnek.

Háborút is ő gyújt fel olykor,
A fejedelmek szívéből kiront,
Nemzetet lázít nemzet ellen,
És romba dönti fényes Iliont;
Nyomában jár átkos könnyel keverve
Az ártatlan nép nyomora, keserve.

Mint a folyam, mely hasznosan lejt,
De medréből veszélyesen kicsap
És rombol és dül és utána
Nem marad más, csak párologó iszap:

Inséggé lesz a multak szerzeménye,
Foszlánnyá a legszebb jövő reménye.

Ajándéki gazdag sorában
Egyet bizony nem jól adott az ég:
Az ösztönt, mely úr minden élőn
S a legkisebb bogárkában is ég.
Riasztó végzet az, mit benne látok:
Felében áldás, de felében átok.

Május.

ÖRÖMTŰZ AZ OLASZ FRONTON.

(Az «Isonzómenti Tárogató» ünnepi számába.)

Gyujtson ma köztünk harcmezőn
Örömtüzet az emlék,
Hogy zászlónkat csatáinkon
Győztes szellők emelték.

Nem a dicsőség izgatott,
Nem rettentett halálunk;
De fegyverrel a Hazának
Becsületére váltunk.

Idegen föld határain
Hírnevünk hirdetője;

Elesett hős bajtársaink
Jeltelen temetője.

Előttünk a béke napját
Még zord felleg takarja,
Előre, fel! söpörje el
Honszerelmünk viharja.

Van isten, aki megsegít,
Fegyverünket megáldja
S gyötört hazánk reményeit
Vérünk valóra váltja.

Előre hát! e szó illik
Igaz magyar vitézhez,
Előre hát! és a döntő
Diadal a miénk lesz.

Június 1.

GYERMEKEKNEK.

GYERMEKSEREG.

Terepély fán dús virágok,
Gyönyörűség nézni rátok,
Fürge, víg gyermekserég!
Szinte látom képzeletben,
Hogy ártatlan szívetekben
Szebb jövődönk szendereg.

Gyümölcs fejlík a virágból,
Új sarj a gyermekvilágból,
Melyben ma szálldostok itt.
A boldogság melyet e kor
Most derít reátok, egykor
Másokat is boldogít.

Gyöngeségtek alig tudja,
Hogy az élet hosszú útja
Feltárult előttetek,
Én már a végére értem,
De hozzátok visszatértem
S együtt játszom veletek.

Most vidám játékot űzni
 S nagy könyvében csak betűzni
 Int az élet tavasza;
 Fut az idő, nagyra nőttök,
 Izmoszá fejlődik erőtök
 S számít rátok a haza.

1909. augusztus 28.

TÉLAPÓ.

Itt zörget már Télapó is,
 Ki eddig távol lakott,
 De nem nyitunk ő kelmének
 Se ajtót, se ablakot.

Más volna, ha kérne szállást
 Szegény vándor idegen,
 Nyerne tőlünk szíves látást
 S jó meleget idebenn.

Akit ádáz sorsa üldöz
 S elhagyott, boldogtalan,
 Annak a mi házunk, szívünk
 Éjjel-nappal nyitva van.

A komor tél, bár haragszik
 S hóviharral fenyeget,

Haragjában mégse von meg
Tőlünk minden örömet.

Nyájas estve kályha mellett
Üldögél a hű család,
Szövögetik a búbájos
Mesék tündérfonalát.

Beköszönt a szent Karácsony,
A szobácska felvidúl
S fenyű galyja csecse-becse
Ajándékkal kivirul.

A gyermekek gyöngé szíve
Boldogsággal megtelik
S azt, ki mindezt küldi nékik,
Imádsággal tisztelik.

A Megváltó észrevétlen
Hozzájok beérkezett
És feléjük, szinte érzik,
Hívogatva nyújt kezét.

«Értetek ma földre szálltam:
Jertek hozzám, kisdedek!
Kedvencek vagytok ti nálam,
A mennyország tietek.»

1909. december 3.

FELTÁMADÁS.

Ébredjetek, tetszhalottak!
 Itt van a feltámadás.
 Bár a zord tél föld alá vont,
 Sorsotok mégsem halál volt,
 Nem halál, csak aluvás.

Hosszu álmotok tünését
 A természet hirdeti,
 Már az ég kegyelme vár itt
 S éltető meleg sugárit
 Értetek küldözgeti.

Figyelj hát keltő szavamra,
 Szendergő kis ibolya,
 Kék szemedet nyisd ki bátran,
 Lásd, a megenyhült határban
 Vár az élet mosolya.

Serdülj te is, gyenge fűszál,
 Sűrű rendben, szerteszét;
 Nem kell már aggódva félned
 A legyőzött zsarnok télnek
 Zord fagyát és szélveszét.

Teríts a kopár mezőre
 Szép zöld pázsit szőnyeget,

Lássunk rajta nap-napon át
Fehér báránycsapatját,
Sok, sok játszó gyermeket.

S jertek elő közel s távol
Eddig néma madarak,
Ajkatokon zengjen ének
A természet ünnepének,
Zengjen minél hamarabb.

Hírdessétek bátorítva
A tavasz napfényinél,
Hogy ami halottnak látszik
S eltemetve vár sokáig,
Minden, minden újra él.

Március 11.

PAJKOS GYEREK.

Anyja mellől titkon kiszökve
Futkároz a pajkos gyerek;
A hol futkároz, tágas a kert,
Mint egy kis erdő, vagy berek.

Nem nézi hol s miért kalandoz,
Ront, bont mindent, amit talál,
A virágágyat sem kiméli,
Belétipor s ott álldogál.

A rózsatőhöz nagy mohón nyúl,
 Hogy bokrétáját tépje szét;
 De felszisszenve kapja vissza
 Tövisektől vérző kezét.

Látod, látod, te kíméletlen!
 Érzed most úgy-e magad is,
 Hogy a pajkos erőszak ellen
 Védi magát a rózsza is.

Meleg nyárban csak könnyü szerrel
 Csak úgy mezítláb ógyeleg...
 Pillangó száll... utána! hajrá!
 Sűrű dudva közt lepte meg.

De a sűrűben rejtve élő
 Csalánsereg támad neki
 S lábszárait úgy összeszúrja,
 Hogy szinte-szinte égeti.

Lásd, lásd, te kis meggondolatlan!
 Eszedbe most későn jut ám,
 Hogy így jár az, ki dudva közzé
 Rohan egy pillangó után.

Tovább ballag a kerti úton
 És fájdalma el nem marad;
 Meglát a földön gyalogolni
 Egy magányos szép bogarat.

Lábbal nagyot toppant reája,
 Tán játszva, tán haragva is,
 De felsikolt . . . — mély sebet vágott
 A talpán a hegyes kavics.

Lásd, lásd, te pajkos, te kegyetlen!
 Minő kint kell kiállanod,
 Hogy itt szándékosan megöltél
 Egy ártatlan kis állatot!

Annak is kedves volt az élet,
 Melyet te is jónak találsz ;
 Anyád elé most büntetésre
 Vérző talppal hogy' sántikálsz ?

1910. március 28.

ISMERKEDÉS.

Lánykák, fiúk, most rám figyeljeteK,
 Magamról zengek dalt előttetek ;
 Játszozni jertek körömbé mind,
 Ismerkedni gyermekszokás szerint.

Mert én is gyermeknek érzem magam,
 Nyögdécselek, bár nem értik szavam,
 Futkározok, nyomot mégsem hagyok,
 Alakom nincs, láthatlan is vagyok.

Légben születtem, Szellő a nevem,
Szülőmnek én a vihart ismerem.
Míg ő rombol s viharzik nálatok,
Én elbujva félénken hallgatok.

De zord apám ha nyugalomra száll,
A harmatos regg már ébren talál,
Sietek a hajnalt üdvözleni
S felhőfátyolát ellebbenteni.

Aztán lombot, virágot lengetek,
Egy-két percig nálok pihengetek,
Bár ismernek, szeretnek is, hiszem;
Bólintgatnak, midőn megérkezem.

A fáradt munkás a mezőn megáld,
Ha szárnyammal legyintem homlokát,
Le-letörlöm veriték-gyöngyeit
Vagy olykor felszökemlő könnyjeit.

Kinek lelke sötét buba merül
S ott zokog egy távoli sír körül:
Átveszem én ajkáról a sohajt
S leejtem a meggyászolt sírra majd.

Utam, szárnyam ég s föld között lebeg,
Hírnök gyanánt jót rosszat hirdetek;
De veletek pajkos játszi körön
Enyelgeni nekem legfőbb öröm.

Ilyen vagyok, ezek szokásaim :
 Most már ismerték, kis pajtásaim!
 Dalomnak vége, most én hallgatok,
 Rajtatok a sor, ti daloljatok.

1910. szeptember 19.

KI VOLT AZ ?

Gyermek! midőn megszülettél,
 S e föld kis vendége lettél,
 Első hangod is sírás volt,
 Belőled a fájdalom szólt:
 Órangyalként akkor veled
 Ki virrasztott bölcsőd felett ?

Majd, hogy a bölcsőt megúntad
 S mellette kerestél útat
 Gyöngye lábon állni, lépni
 S minden mozdulatra félni:
 Ki tartott fenn ? ki vezetett ?
 Ki fogta meg a kezedet ?

Mikor pajkos társaidnál
 Nagy sokáig játszadoztál
 Gondatlanul, felhevülten,
 Vagy aléltn, kimerülten,
 Estve felé hazatérve:
 Ki ölelt a kebelére ?

Az ifjúkor búve-bája
 Üdvét neked is kínálta
 S ha csalódás, tört remények
 Rád kegyetlen sorsot mérnek:
 Mint lesz annak terhe könnyebb?
 Ki törli le néma könnyed?

Biztat a vágy, kiszállsz végre
 A nagy világ tengerére,
 Szülőházad, kis családod
 Többé tán sohsem is látod:
 Ki áld meg, habár elhagyád?
 Édes anyád, édes anyád.

Óh! az ő áldott szerelme,
 Mintha veled útra kelne,
 Ott lebegne, hozzád szólna,
 Tanácsolna, titkon óvna
 S csak akkor tűnnék el onnan,
 Mikor szíve végsőt dobban.

1910. december 3.

KIS LEÁNY EMLÉKKÖNYVÉBE.

Mi öleli át a földet?
 Fényt, örömet az mitől vett?
 Halandó embereket itt
 Az istenhez mi közelít?

Mi az, ami áldásképpen
 Buzog Ilonka szívében?
 Az, ami mennyből eredett:
 A szeretet, a szeretet.

1910. január 14.

PÁLYAVÁLASZTÁS.

Ismertem én hajdan egy fiatal kecskét,
 Vígán legelészte mezőn a füvecskét,
 Nem is volt panaszsa,
 De ha beszabadult a szomszéd kertjébe,
 Furcsa gazdálkodást vitt ott hamar végbe,
 Űzhette a gazda.

A kecskeiskolát alig hogy kijárta,
 Szűk lett előtte a szülőföld határa,
 Bízott a jövőhöz:
 A világba indult, pálya után nézett,
 Hogy' alapít majd egy kis családi fészket
 Közel a mezőkhöz.

Amint egy nagy város piacán megállott,
 Jövő-menő tarka népséget talál ott,
 Sorsukat vizsgálja.
 Könnyü esztét a hab ugyan hányja-veti,
 A sok közül vajon melyik való neki?
 Melyik a jó pálya?

Lát ügyvédet, orvost, de nem kellve nézi:
 Oly nagy sereg az már, hogy egymást emészti,
 Kevés, aki arat.

Lát katonát, papot . . . ne legyen belőle
 Háború, vagy béke henye hirdetője,
 Inkább kecske marad.

Fordúl esze aztán a szántás-vetésre:
 Mily szép a sík határ zöldellő vetése!
 Az úgy kecsegteti:
 De szántóvetőnek idő a gazdája,
 Tönkremegy a mező, mikor nem is várja,
 Az se kell hát neki.

Addig-addig bámul a jövőmenőkön,
 Elbűvöli a sok tarka-barka öltöny;
 Nem áll többé szónak;
 Míg ember az ember, nem jár ruha nélkül,
 Gondolja a kecske, a sorssal kibékül
 És beáll szabónak.

1911. szeptember 21.

FÜLÁNK.

Mi a bajod, kis barátom!
 Hogy jajgatva sírdogálsz?
 Futkároztál kertetekben,
 Most egyszerre oly leverten
 S kínosan egy helyben állsz.

Haj! Tudom már s elmesélem:
 Távolból meglestelek,
 Önmagad szerezted a bajt,
 Máskor elkerülnöd a jajt
 Éppen jókor intelek.

Egy kinyílt virágkehelyben
 Szorgalmas méhecske ült,
 Édes nedvét szívta, szívta,
 Hogy majd mézül adja vissza,
 Élvezésben elmerült.

Közelgettel lopva hozzá
 Meg is fogtad hirtelen,
 Hogy majd gombostűre tűzöd
 S a gyilkos játékot űzöd
 Könnyelműen, szívtelen.

Ám a kis méh rád lövelte
 Gyors fulánkját, fegyverét,

Újjadat a szádba kaptad,
 Nagy kínodban szinte szoptad,
 A büntetést így nyered.

Rabló kézzel, ölni késszel,
 Egy bogárkához se nyúlj,
 Neki is kedves az élet,
 Meg is áld, ha megkiméled:
 Játszva csak úgy boldogulj.

1913. február.

HIVOGATÓ.

Virgonc fiúk, apró leánykák,
 Jertek, zsidongjatok körül!
 Hadd lássalak, réges-rég eltűnt
 Gyermekkoromnak tükreül.

Hadd lássam azt a boldogságot,
 Mely most dereng fölöttetek,
 Becsét csak akkor érzitek majd,
 Mikor búcsút vett tőletek.

Tavasszal jöjjetek ha jöttök,
 Kis kertem akkor ünnepel,
 Benne új élet, új virulat,
 Lombja közt madár énekel.

Virág köszöntget jobbra-balra,
 Kínálja színét, illatát,
 Adok nektek csokorba fűzve
 Kinyílt rózsát és violát.

De kis lányok, virágtestvérek,
 Testvér a testvér télben is;
 Ültessetek ti is virágot,
 Habár csak egy cserépben is.

Vagy jöjjetek hevítő nyárban,
 Hisz akkor is szeretlek én,
 Szökellhettek játékot úzve
 Kertem zöld pázsitszőnyegén.

Beszélek ott a termő fákkal,
 Mesélgetnek azok nekem,
 Egytől-egyig mind ismerősöm,
 Mind az én hálás gyermekem.

Én ott érett, ízes gyümölcsöt
 Kínálva járok köztetek:
 De kis fiúk, egykor ti is majd
 Gyümölcsfákat ültessetek.

1914. március.

A TEHÉNKE.

Egész nap a kövér legelőt tiporta
 Estve haza ballag a falusi csorda,
 Együtt ballag, egy sem marad el a sortul,
 Feszül teli tőgyük, majdhogy ki nem csordul.

Szállását mindenik könnyen megtalálja,
 Otthon a kapuban gazdasszonya várja,
 Szénás jászolóhoz bevezeti szépen,
 Hamar a zsojtár is ott van a kezében.

Számon kéri tőle napi keresményét,
 Legelése fejér, édes eredményét.
 A friss, meleg tejet még jól el se szűrte,
 Két kis szöszeke gyerek ott repes körülte.

Nagy a kívánságuk, rimánkodva kérik,
 Melegében egy pár korttyal is beérik,
 Apjokról beszélnek, szomorogva ülnek,
 Majd csendes imával álomba merülnek.

Apjok a hazáért harcol a táborban,
 Itt hagyva övéit könnyező nyomorban.
 Magokra maradtak, csak egy maradt vélek:
 A tehénke, mint egy könyörülő lélek.

A GYERMEK.

Beh kár! hogy még gyermek vagyok
 S nem vagyok ott, hol a nagyok:
 Elhagyva iskolát
 És szülei házat,
 Harcmezőn fegyverrel
 Szolgálni hazámat.

Most hiában fegyverkezem,
 Gyöngé még arra a kezem,
 Most csak álmodozom
 Riadó csatával
 S gondolatban küzdök
 Olasszal, muszkával.

De amit ma meg nem teszek,
 Kipótolom, ha nagy leszek,
 A meg-megújuló
 Harcok viharában
 Lesz helyem a haza
 Védői sorában.

Erőmet tüzemhez mérve
 Indulok a csatatérre,
 Indulóban is a
 Győzelmi dalt zengem;
 Édes anyám akkor
 Ne sirasson engem.

Ne sirasson, csak megáldjon
S mindig, mindig haza várjon,
Aggodalmát, bűját
Szívéből kivesse
S vitézkező fiát
Büszkén emlegesse.

1916 március 17.

FORGÁCSOK

A KÖLTŐ «TÁRCA»-KÖNYVÉBŐL.

TÁRCA.

Szegényes tárca ez,
Más hogyan is lenne?
Apró pénzecském van
Elhelyezve benne:
Egy-egy röpke eszme,
Érzelem, vagy ötlet,
Mit előttem a perc
Ihletése fölvet.
Másnak, tudom, nem pénz,
Csak oly játék forma;
De én ide zárom,
Hogy ne hulljon porba.

1893. február 16.

CSÁTHI BOR.

Bornak bor ez, hiszen
Pogány a vallása,
Nincs megkeresztelve.
Mint annyi sok társa.

Lehet is tán benne
 Valami kis erő,
 De attól az ember
 Sohse lesz vakmerő.

TÖRÖTT CSERÉP.

Cserbe hagyta: megbántad-e?
 Sírt utánad: megszántad-e?
 Meg is bántam, meg is szántam,
 Ámde vissza nem kívántam.

1908.

ROSSZ IDŐ A TÁTRÁBAN.

Semmit sem adnak ingyen az istenek.
 Im itt a Kárpát bércé alatt néhány
 Szép fényes nap alig derült ránk,
 S illatozó levegő körülünk:

Az elborult ég már megirígyelé,
 Fagyos szárnyán zord északi szél sivít,
 Hajlongva zúg a fényes erdő
 S hó jelenik meg az ormok élén.

Élveztük a jót; tűrjük el a gonoszt,
 Reményünket nem fújja el a vihar.
 Azt, ami édes lessz előttünk,
 A keserű tegye édesebbé.

1908 augusztus.

KAMAT.

Takarékpénztárunk
 Nekem épp ma adott
 Szerény tőkém után
 Félévi kamatot.
 Csekélység az egész,
 Nem Dárius kincse,
 De hát másnak ennél
 Kevesebbje nincs-e?
 Nekem éppen elég;
 Számítok előre,
 Sőt jut néhány fillér
 Másnak is belőle.
 Akarom: sohase
 Legyen több szükségem,
 Mint az ahhoz való
 Erőm s tehetségem,
 Sorsot kinek-kinek,
 A legfőbb való mér,
 Én addig nyujtózom,
 Meddig takaróm ér.

1909. január.

ÉJJEI GONDOLAT.

Ha majd a föld alá
 Költözködöm, rólam
 Akkor se beszéljen
 Hétköznapi szólam,
 Vont szemű birálat,
 Vagy léha dicséret,
 Bár fülemhez akkor
 Már egyik sem érhet.
 Síromon éltemet
 Tudom nem felejtí,
 A természet egy-egy
 Fűszállal jelenti.

1910. április 11.

KIS FORRÁS.

Hosszu útja volt előttünk,
 A kis forrás kiapadt,
 Vagy tán csak eltűnt előlünk
 S folydogál a föld alatt.

Itt belől még szívemen át
 Forr, hullámszik valami:
 Eszme, érzés, ámde hangját
 Többé sohsem hallani.

1911. január.

AZ A KÉZ . . .

Az a kéz, mely téged vezérel,
 Bölcsoódtól sírodig kísér el,
 Hogy még azontúl is
 Foglalkozik veled,
 Azt már csak ohajtod,
 Hiszed, vagy képzeled.

1911. május 22.

SZERELEM, ÁLOM.

Mi a szerelem? mi az álom?
 Ikertestvér, én úgy találom;
 Szívvel, képzelettel
 Játszó önkivűlet
 Fel-feltűnő csodás
 Múltékony őrület,
 Melyre elálmélkodva néz
 Az ébren-lét, a józan-ész.

1912. február 12.

MÉRT KERESSEK RÍMHEZ ESZMÉT . . .

Mért keressek rímhez eszmét,
 Vagy az eszméhez rímet?
 Én bizony már nem keresek
 Többé se nőt, se hímet.

Maga útját mind a kettő,
 Eszme és rím, hadd járja,
 Majd ifjú költők lelik meg,
 Kettő között hogy melyiknek
 Melyik a leghűbb párja.

1912. február 13.

MAGAMRÓL.

Szárnyaidból evező
 Tollaid kihulltak,
 Neked ábrándos mező
 Már csupán a múltak.

Sorsod immár csendesen
 A fészekben ülni:
 Édes öreg madaram!
 Ne akarj repülni.

Szentpéter, 1913. június.

FOLT.

Hogy legyőztük Ausztriát
 A honvéd-harcmezőkön,
 Dicsősége a magyarnak
 Hosszú-hosszú-időkön,

De hogy a győztes hadvezért
 Magyarok fojtogatták
 S most a béke öröme
 Magokat fujtogatják:
 Az már folt a dicsőségen,
 Nem erény, de bűn és szégyen.

1913. március 13.

HOSSZÚ ÉLET.

Nyer-e vagy veszít-e,
 Aki sokáig él?
 Sokra emlékezik,
 De keveset remél.

1913. december.

GÖRGEY ISTVÁN SIRKÖVÉRE.*

1.

Régi dicső harcokon át
 Csatamezón védte honát.
 Rá mindig áldó fényt vete
 Áldozatos szeretete.
 Küzdés után végnyugalom
 Révpartja lett e kis halom.

* 1848-49-diki honvédkapitány, kir. közjegyző, született 1825. február 22., meghalt 1913. január 13.

2.

A hazáért vívott régi csaták képe
 Vegyül itt a szívek néma keservébe
 S híven emlékezve róla
 Áldást kér a lent nyugvóra.

3.

Örök álmát alussza itt.
 Hú szívek áldják porait.

1913. július 6.

TÖPRENGÉS.

Óh! soha nem szűnő teremtés,
 Óh! soha nem szűnő enyészet!
 Miért gyötör bennünket a törekvés
 Mely titkaitokba hatolni késztet?

Mióta van? meddig? mi végre
 Lét és nem lét között szövetség?
 Vagy úgy van földi pályájok kimérve,
 Hogy itt mindörökké egymást kövessék?

Hiába küzd a vizsga elme
 S tapogat a sűrű setétben;
 Kérdez, csak kérdez s nincs, ki rá felelne;
 Eszköz vagyunk az alkotó kezében.

1913. március 12.

VISKÓM.

Van egy viskóm és tűzhelyem,
 A hol lehajtom a fejem'.
 Palotákhoz mérve dióhaj,
 Azokhoz mérve nincs is ott baj;
 Merengő csend, kegyelet, béke:
 Megszenteli a mult emléke.

1913.

ÉJJEL.

Képek, gondok, gondolatok
 Fejemből most pusztuljatok,
 Késő az éj, aludni kell,
 Álmomat ne űzzétek el.*

1914.

DALOCSKA.

Az én rózsám tegnap este
 Szökött tőlem Budapestre.
 Tudom megcsípi ott a dér,
 Ha elhervad, majd visszatér.

* Ezek a sorok úgy is érthetők, ha visszafelé olvassuk,
 vagy össze-vissza hányjuk egymásután a sorokat. Játék. L. J.

Nem átkozom, de sajnálom,
 Álom volt csak, egy szép álom,
 Nem örülök szenvedésén,
 Ott leszek a temetésén.

1914. március 28.

SZÁLLÁS.

Kis szobám nem hazám,
 Hanem csak szállásom,
 Nem is sokáig lesz
 Ebben maradásom,
 Itt hagyom, más vendég
 Költözik beléje,
 Hogy múltó napjait
 Ő is ebben élje.

De ha majd napjai
 Szinte véget érnek,
 Ő utána is más
 Száll ide vendégnek.
 Hát az elköltözők
 Merre járnak-kelnek?
 Kérdjük a sírokat,
 Azok nem felelnek.

Szentpéter, 1913. március.

HA . . .

Ha a kilencvenet betöltöm,
 Mit keresnék tovább e földön?
 Testem bilincséből kiszállok
 S a mennyországig meg sem állok.

1915. január.

DOKTORSÁGOM.

Hogy doktor lettem én is, nem titok;
 Jertek hozzám, én ingyen gyógyítok.
 Készen vannak nálam a gyógyszerek,
 Nemcsak néhány, de egy egész sereg.

Fájdalmat enyhít, olykor szívre hat,
 Eredmény nélkül egyik sem marad.
 Ki gyógyulás végett hozzám kerül,
 Verseimet ajánlom gyógyszerül.

1915. június 4.

TANÁCS.

Tanácsot olykor másoknak ha adsz,
 Magad példája támogassa azt;
 Üres szó a bölcs elmélet
 Melyet megcáfol az élet.

1913.

KÉT SÉTABOT.

Orczy Gyulát, Gyulai Pált
 Magadhoz már többé ne várd;
 Őket ébren nem találod,
 Alusszák az örök álmot.

Róluk én is csak álmodom
 S emlékökre támaszkodom,
 Emlékökre, gyámolokra:
 Tőlök maradt sétabotra.*

1915.

ÉRZÉS, GONDOLAT.

Nálam egy-egy érzés,
 Egy-egy gondolat
 Fel-feltűnik most is,
 De már nem mulat.
 Ajakán egynek sincs,
 Nincs egy árva szó,
 Nem állandó vendég,
 Csak átutazó.
 Mint vándormadár, mely
 Érzi a telet,
 Gyorsan átrepülget
 Ősz fejem felett.

1915. október 17.

* Egyet Gyulai adott, — egyet Orczy Gyula halála után kaptam. *L. J.*

IGAZSÁG.

Ha megismerted az igazságot,
 Hirdetni is legyen bátorságod;
 Csuda madár az, csak akkor szállhat,
 Ha szó és tett adott neki szárnyat.
 Akkor hódít, fölemel és rombol,
 Palotákat épít a romokból.

1915. december.

MÍVELTSÉG.

Miskolctól Szentpéter egy futamatnyi,
 Tíz kilométer, vagy tán nem is annyi;
 A műveltségnek hosszú ez út vajjon,
 Hogy oda könnyen átgyalogoljon?
 Hosszúnak nem hosszú, kényére járhat,
 De oda nem ér, útközbe' kifárad.

1915. december 17.

KOMOLY INTÉS.

A takarékoság jámbor erénye
 Verjen szivedben jókor gyökeret,
 Az lesz jövődnek záloga, reménye
 S ád gyöngé kezedbe biztos kenyeret.

Nélkülözni is örömet tanulj,
 Hogy majd, ha rád borul az aggkor
 És majd ha minden elhagy: akkor
 Alamizsnára ne szorulj.
 E komoly intés, hidd el, igaz;
 Példa ha kell rá: én vagyok az.

1915. december.

ÚTITÁRS.

Szép, szép ez a hosszú pálya,
 De nyomorult állapot
 S a további út kietlen,
 Ha már nélkülözhetetlen
 Útitárs a sétabot.

1915. december 21.

NEVEK.

Egy bokorban négy Vay, *
 Egy Bay és Lévyay:
 Négy főispán, két alispán,
 Ti már feledtétek is tán,

* Miklós, Lajos, Béla, Elemér. A három elsővel együtt
 szolgáltam a vármegyét 1865—1895. *L. J.*

De én e kis papíron
 Neveiket leirom, —
 Emlékökre rátegye
 Kezét Borsod vármegye.

1916. január 24.

FELE-MÁS.

Nem szíveli meg a költő a tárgyat
 Vagy legalább könnyen bele lábad,
 Ha ihlet percén dallani kezdte,
 De abba maradt, be nem végezte
 S később más érzés, más percek alatt
 Keresi a rég elejtett fonalat,
 Múzsza-kerülő iparkodás ez,
 Foltozott munka, csak fele-más lesz.

1916. február 2.

MARADÉK.

Most se tudok még én
 Láblógázva élni,
 Mikor a jövőtől
 Nincs már mit remélni.
 Bár sikeres munka
 Módomba nem állhat,
 Keresztül tehetek
 Egy-egy szalmaszálat.

Egy sugarát lelkem
 Régi erejének,
 Egy hangot, melyet még
 Visszazeng az ének.
 Viráglevelet az
 Eltűnt virulásból,
 Kalászt az egykori
 Gazdag aratásból.

1916. február 5.

FÁJ.

Fáj az emlék, fáj a bánat,
 Mely szivemben ég utánad,
 Mégis kívánom, hogy égjen
 S engem a síríg kísérjen.

1916. február 16.

MÉLÁZÁS.

Elmélázzgat az öreg ember,
 Ha otthonról kilépni sem mer :
 Csak a szem, csak a fül, meg a láb
 Maradt volna már meg legalább.
 S egy kis jó kedély és egy kis jó gyomor:
 Mindjárt nem lenne az élet oly komor,
 E hamar eltűnő derült állapot
 Megaranyozná a lenyugvó napot.

1916. május 18.

TÉVEDÉS.

A mit Arany kívánt régen,
 A sors mind megadta nékem:
 «Egy kis független nyugalmat,
 Melyben a dal megfogánhat,
 Árnyas kertet, nyájas fészket,
 Hova múzsám el-el nézett.»
 Adott hozzá egyéb jót is,
 Reményem fölött valót is:
 «Példás vidám öregséget,
 A mit kezdtem, abban véget.»
 A sors mindezt Aranynak szánta,
 De tévedésből rám ruházta.

1916. július 30.

UTÁNZÁS.

Ha nagy költőt nagyon is megszeretsz,
 Kicsiny költőm! arról példát vehetsz.
 Szépségeit élvezd figyelmesen,
 Utánozd is, de tisztességesen.
 Hasonlíthat hozzá hangod, szavad,
 Utánozhatsz, de lopni nem szabad.

1916. november 9.

ORVOSOK.

Kedveseid sírján,
Egyedül maradva,
Hiában tördeled
Szívedet darabra.

Fordulj az időhöz
És fordulj az észhez,
Látja mind a kettő,
Mily kínokat érzesz.

Hatalmas két orvos,
Nem találni mását,
Megenyhít, meggyógyít,
Csak kövesd tanácsát.

1916. december 11.

MULT.

Az eltűnt szép régi multat
Ne kísérje bánatod,
Verőfényét bánatoddal
Vissza úgy sem sírhatod.

Ne gyászold pompás rózsádat,
Ha elhervadt és lehullt.
Derítsen inkább az emlék,
Hogy egyszer neked virult.

1917. április 5.

KILENCVEN ÉV.

Se nem hiba, se nem érdem,
 Hogy kilencven évet értem.
 Gabona vagyok, jól megértem;
 Az arató mégse jön értem.

1917. április 10.

ÖNVÁD.

Akarva és szándékosan
 Okoztam-e keservet
 S tettem-e kárt valakinek,
 Melyet szememre vethet?

Nyugodt vagyok; néha mégis
 Gyenge önvádat érzek,
 Ha rég elmúlt hosszú időm
 Apró tükrébe nézek.

Ember valék: járva, kelve
 Meg-megbotlottam én is,
 Most már jóvátenni késő,
 Akármint szeretném is.

1917. május 7.

ÖRÖMEID.

Örömeid, gyönyöreid
 Nem tarthatnak örökre itt;
 Ne sírj utánok, ha elmultak,
 Örülj inkább azon, hogy voltak,
 Száraz lombok között is élvezet,
 Másod-virágzás az emlékezet.

1917. június 25.

VALAMIT.

Valamit e nagy háború
 Nékem is csak juttatott:
 Most a boltajtókon álló
 Egyetlen kis mondatot.
 Ajtómra is írhatni nemsokára:
 «Bevonulás miatt az üzlet zárva.»

1917. július 9.

VÉGZET.

Küzdve az étellel
 Gyűjts lelki erőt:
 Meghajlani nyugton
 A végzet előtt.

1917. szeptember,

KÖLCSÖN.

A természet az életet
 Nekünk csak kölcsön adja,
 Visszaveszi, mihelyt eljő
 Kitűzött pillanatja.

Forgatni kell azt, mint a pénzt,
 Gyönyörrel és haszonnal,
 Hevertetve, fecsérelve
 Holt tőke lesz azonnal.

A kölcsönért pedig, melyet
 Kérésünk nélkül adott,
 Gazdag fukar hitelezőnk
 Megveszi a kamatot,

Csalódással, fájdalommal,
 S ha ez kamatnak kevés:
 Kipótolja a végbúcsún
 Az utolsó szenvedés.

1918. április 18.

CSEPPEK.

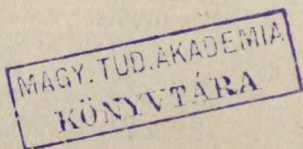
Ha nem csordúl, cseppen:
 Nincs már öröm ebben,
 Azt nem is remél

Az elfáradt elme
S a Múzsza kegyelme
Csak apró cseppekben
Jelenti, hogy él.

Villanó ötletek,
Röpke sohajtások,
Egykori dús törzsből
Csenevész hajtások.

De sivár jelenért
Ne emelj panaszt,
Alkudj' az idővel
S inkább szép multadnak
Virágos leplével
Takargassad azt.

1918. április 19.

TARTALOM.

	Lap
Tavaszt vártunk	1
Egy szikra	2
Akácok a temetőn	3
A fecskék	5
Tátrai hang	7
Mit kérjünk? Mit várjunk?	8
A sírpalota mellett	10
Téli üdvözlés	11
Bércek, erdők	14
Új tavasz	15
A cenki sírbolt	15
A magvető	18
Gyulai Pál sírkövére.	19
Titok.....	19
Képzelet	20
Aratás.....	21
A fenyvesek búcsúja	24
Előre	24
Oh uram!.....	25
Gyermekeim	26
Könnyek	28
A szobor beszél	29
Ők hárman	30
Utasok	34
Hazafelé	35
Válasz egy levélkére	36
Jó ám papnak lenni	37
Alkony	39
Vadvirágok	40
Verseim	42

	Lap
Édes anyám (Rudyard Kipling után)	43
Isten fája.....	43
Emlékeim.....	46
Hangya és fülemüle	47
Árnyak	50
Noé galambja	50
Végtelen színjáték	53
Napnyugta.....	55
Viasz	58
Madárének a zsolcai parkban	58
Költő	60
Szenvedély	61
Jelenés	62
A pacsirtához	63
Kalvin	65
Diagnózis	67
Korszerű dal	68
A föld himnusza	69
Észak ura	73
Hegyalja	74
Tünődés	76
Zászlótartó miskolci indulója	78
Apródonkint	79
Csokonai.....	79
A Megváltó	83
Élő halottak	84
Tátrai doktor	86
Búcsú az öreg szilfától	88
A szalontai temető	91
Arany bölcsője	93
Görgey Arthur síremléke.....	97
Szép öreg templom	97
Papírhajó	100
Miért?	103
Tompa emléke	104
Örök nyugalom	107
Hadak útja	108
Lenke	109
Nagy költő	110
Az őszön	111
Örömtűz az olasz fronton	113

GYERMEKEKNEK.

Gyermeksereg	115
Télapó	116
Feltámadás	118
Pajkos gyerek	119
Ismerkedés	121
Ki volt az?	123
Kis leány emlékkönyvébe	124
Pályválasztás	125
Fulánk	127
Hivogató	128
A tehénke	130
A gyermek	131

FORGÁCSOK A KÖLTŐ «TÁRCA» KÖNYVÉBŐL.

Tárca	133
Csáthi bor.....	133
Törött cserép	134
Rossz idő a Tátrában.....	134
Kamat	135
Éjjeli gondolat	136
Kis forrás	136
Az a kéz	137
Szerelem, álom	137
Mért keressek rímhez eszmét?	137
Magamról	138
Folt	138
Hosszú élet	139
Görgey István sírkövére.....	139
Töprengés	140
Viskóm	141
Éjjel	141
Dalocska	141
Szállás.....	142
Ha... ..	143
Doktorságom	143
Tanács	143
Két sétabot	144
Érzés, gondolat	144

	Lap
Igazság	145
Míveltség	145
Komoly intés	145
Útitárs	146
Nevek	146
Fele-más	147
Maradék	147
Fáj	148
Mélázás	148
Tévedés	149
Utánzás	149
Orvosok	150
Mult	150
Kilencven év	151
Önvád	151
Örömeid	152
Valamit	152
Végzet	152
Kölcsön	153
Cseppek	153

aksay Sándor összegyűjtött irodalmi dolgozatai.

Három kötet.

I. Elbeszélések, rajzok.

II. Emlékek. Magyar alakok. Költemények. Homér
Odysseájának I—IX. éneke.

III. Néprajzi dolgozatok. Vallásos tárgyú dolgozataiból.

ánóczi József. Kisfaludy Károly és munkái.

Két kötet.

árd Miklós költeményei. (1887—1913.)

— *Vezeklés. Verses regény.*

*beöthy Zsolt. Rememlékek. Két kötet. Tanulmányok,
beszédek, cikkek.*

tyron Lord. Kain. Mysterium. Fordította Györy Ilona.

*raik (Miss Dinah M. Mulock). Garland lelkész leánya.
Ford. Végh Arthur.*

*sató Pál szépirodalmi munkái. Az író arcképével és
életrajzával.*

*siky Gergely. Két szerelem. Szomorújáték 3 felv. A m.
tud. Akad. a gr. Teleki alapítványból száz arannyal
jutalmazta.*

uripides. A kyklops. Satyr dráma. Fordította Csiky G.

*ielding Henrik. Jones Tamás a talált gyerek. Fordította
Szüry Dénes. Három kötet.*

gulai Pál. Varju István. Elbeszélés.

araszti Gyula. A francia lyrai költészet fejlődése.

— *Molière élete és művei. Két kötet.*

re Sándor. Irodalmi tanulmányok. Két kötet.

- Katona Lajos* irodalmi tanulmányai. Két kötet.
- Keleti Gusztáv* művészeti dolgozatai.
- Kielland I. Sándor*. *Garman és Worse*. Fordította *Ritoók Emma*.
- Knight William*. Az *æsthetika* története. Angolból fordította *Husztiné Révhegyi Rózsi*. A magyar *æsthetika* történetével kiegészítette *Jánosi Béla*.
- Kozma Andor*. **Hetedhét országból.** (Úti emlékek és mesék.)
- Lévay József* újabb költeményei.
- **A múzsa búcsúja.** Költemények.
- **Utolsó versei.**
- Némethy Géza*. Az ész tragédiája s egyéb versek
- Papp Ferencz*. Rákosi Jenő, a hírlapíró.
- Radó Antal*. A fordítás művészete.
- **A magyar rim.**
- Salamon Ferencz*. Dramaturgiai dolgozatok.
- Két kötet.
- Scheffel József Viktor*. **Ekkehard.** Történet a X. századból. Fordította *Antal Géza*.
- Sebestény Gyula*. A magyar honfoglalás mondái. Millenniumi díjjal jutalmazott pályamű. Két kötet.
- Taine H. La Fontaine*. Fordította *Geőze Sarolta*. A verses idézeteket fordította *Zempléni Árpád*.
- Vadnai Károly*. Irodalmi emlékek.
- **Elbeszélések.**
- Vargha Gyula*. költeményei.
- Váradi Antal*. Régi magyar színészvilág.